



ת"פ 33695/07/15 - מדינת ישראל נגד קאיד אבו סלב

בית משפט השלום ברחובות

25 ינואר 2016

ת"פ 33695-07-15 מדינת ישראל נ' אבו סלב(עציר)

לפני כבוד השופטת אפרת פינק
המאשימה
מדינת ישראל

נגד
הנאשם
קאיד אבו סלב (עציר)

נוכחים:

ב"כ המאשימה עו"ד שרית כץ

הנאשם הובא על ידי שב"ס

ב"כ הנאשם עו"ד דמיטרי ברנשטיין מהסנגוריה הציבורית

[פרוטוקול הושמט]

הכרעת דין

פתח דבר

1. אומר כבר בפתח הדברים, כי החלטתי לזכות את הנאשם מכל העבירות שיוחסו לו בכתב האישום.
2. כתב האישום מייחס לנאשם בשישה אישומים עבירות שעניינן התפרצויות לבתי כנסת באזור יבנה וגניבת כספי צדקה מהם במהלך החודשים אפריל - מאי 2015. כתב האישום מבוסס בעיקרו על הודאותיו של הנאשם.
3. השתכנעתי כי יש לפסול את הודאותיו של הנאשם כראיות במשפט, בין לפי סעיף 12 לפקודת הראיות ובין לפי דוקטרינת הפסילה הפסיקתית שהותוותה בע"פ 5121/98 **יששכרוב נ' התובע הצבאי הראשי**, פ"ד סא(1) 461 (1999) (להלן - "**הלכת יששכרוב**"), וזאת משום שנפלו פגמים חמורים בחקירה שיש בהם כדי לפגוע בזכותו של הנאשם להליך הוגן, ובכלל זה: אי תיעוד חלקים מהותיים מתוך החקירה באופן ראוי וכנדרש בחוק; אי יידוע הנאשם בדבר זכויותיו, פגיעה בזכותו להיוועץ עם עורך דין ופגיעה בזכות השתיקה; הסתרת מעורבותם של קצין הבילוש ורכז המודיעין בחקירה וסתירות רבות בין הגרסאות שמסרו השוטרים.
4. לא מצאתי כי ישנן ראיות נוספות שדי בהן, לאחר פסילת ההודאות, להביא להרשעתו של הנאשם.



רקע עובדתי

5. בחודשים אפריל - מאי 2015 אירע גל של התפרצויות לבתי כנסת באזור יבנה, שש מהן בימים 24.4.15, 28.4.15, 29.5.15 ו-31.5.15. בגין ההתפרצויות הוגשו תלונות למשטרה, אשר בדקה את הזירות, נטלה אמצעי זיהוי וצילמה את הזירות (ת/11 - ת/38).
6. ביום 7.7.15, בשעות הצהריים, בעקבות מידע מודיעיני שתוכנו לא הובא בפני בית המשפט, נסעו הבלשים יוסי רובין, סרגיי בוחריאקוב, ארז בסטיקר, פרץ זהבי ואופיר לוי בשני רכבים לשוב ערערה שבדרום הארץ על מנת לאתר את הנאשם המתגורר שם, בחשד כי התפרץ לבתי הכנסת באזור יבנה.
7. השוטרים מצאו את הנאשם כאשר הוא עומד בתחנת אוטובוס סמוכה לביתו ולקחו אותו ברכבם לתחנת המשטרה ברחובות. הנאשם נסע ברכב עם השוטרים רובין, בסטיקר וזהבי, ואילו השוטרים בוחריאקוב ולוי נסעו ברכב נוסף. במהלך הנסיעה מערערה לתחנת המשטרה ברחובות, מסר הנאשם הודאה ראשונה. הודאה זו תועדה אך במזכרים של השוטרים, אשר העידו על אודותיה. תוכנה של ההודאה ונסיבות מסירתה שנויות במחלוקת.
8. כאשר הנאשם הגיע לתחנת המשטרה לא נגבתה ממנו הודעה, אולם השוטר אביחי הרמתי ציין במזכר שערך, כי הזהיר את הנאשם ושאלו אם הוא מעוניין להיוועץ בעורך דין, והנאשם הודיע לו כי אינו מעוניין בכך.
9. מיד לאחר מכן הוציא החוקר הרמתי יחד עם קצין הביטחון חמו את הנאשם למהלך המכונה "הובלה והצבעה". לפי דו"ח ההובלה וההצבעה, הנאשם הצביע על שישה בתי כנסת והודה שהתפרץ אליהם. המהלך לא תועד בתיעוד חזותי. גם מה שאירע במהלך המכונה "הובלה והצבעה" שנוי במחלוקת.
10. עם חזרתם מהמהלך המכונה "הובלה והצבעה" נגבתה מהנאשם לראשונה הודעה, שבמסגרתה חזר ומסר הודאה מפורטת במיוחד לו. הודעה נוספת נגבתה מהנאשם ביום 9.7.15 ובה חזר על עיקרי הודאתו.

כתב האישום והמענה לו

11. כתב האישום מייחס לנאשם אישומים, כדלקמן: בשישה אישומים מיוחסת לנאשם עבירה של התפרצות למקום תפילה במטרה לבצע עבירה, לפי סעיף 406(ב) לחוק העונשין; בחמישה אישומים מתוך השישה גם עבירה של גניבה, לפי סעיף 384 לחוק העונשין; ובשלושה אישומים מתוך השישה גם עבירה של היזק לרכוש במזיד, לפי סעיף 452 לחוק העונשין.
12. לפי המיוחס באישום הראשון, ביום 31.5.15 בשעה 00:10 לערך, התפרץ הנאשם לבית הכנסת "עזרא הסופר" ברחוב גיבורי החייל ביבנה, וזאת לאחר שחתך את חלון המטבח של בית הכנסת. בנסיבות אלו נטל הנאשם 70 ₪ מקופת הצדקה וכן נטל מסך טלוויזיה. האזעקה של בית הכנסת הופעלה ומטעם זה הותר הנאשם את מסך הטלוויזיה וברח מהמקום.
13. לפי המיוחס באישום השני, ביום 29.5.15 לפנות בוקר, התפרץ הנאשם לבית הכנסת "קדושי ישראל" ברחוב



הדרור 22 ביבנה, באופן שעקר את החלון. בנסיבות אלו נטל הנאשם כ-60 ₪ מקופת הצדקה ויצא מבית הכנסת.

14. לפי המיוחס באישום השלישי, ביום 28.4.15 לפני השעה 04:45, התפרץ הנאשם לבית הכנסת "אוהל שמואל" ברחוב הזית ביבנה, באופן ששבר את חלון בית הכנסת וחלון הכולל, שבר מנעול ועיקם את הדלת. בנסיבות אלו נטל הנאשם כ-80 ₪ מקופת הצדקה ונמלט מהמקום.

15. לפי המיוחס באישום הרביעי, ביום 24.4.15 בשעה 19:30 לערך, התפרץ הנאשם לבית הכנסת "אליהו הנביא" ברחוב האלון 15 ביבנה, כך ששבר את מנעול הדלת. בנסיבות אלו ניסה הנאשם לפתוח את ארון הקודש שהיה נעול. הנאשם גרם נזק בסכום של 3900 ₪.

16. לפי המיוחס באישום החמישי, ביום 24.4.15 בשעה 05:30 לערך, התפרץ הנאשם לבית הכנסת "גיבורי החייל" ברחוב האלון 7 ביבנה, עיקם את הדלתות ופתחן בכוח. בנסיבות אלו נטל הנאשם מקופת הצדקה כ-70 ₪ ויצא מבית הכנסת. הנאשם גרם נזק בסכום של כ-3000 ₪.

17. לפי המיוחס באישום השישי, ביום 24.4.15 בשעה 07:00 לערך, התפרץ הנאשם לבית הכנסת "יגאל יעקוב" בסמוך לרחוב העצמאות ביבנה, עקר שני סורגים מהחלון ופתח את החלון. בנסיבות אלו נטל הנאשם מקופת הצדקה 700 ₪, נטל מסך טלוויזיה ויצא מבית הכנסת. הנאשם גם גרם נזק בסכום של כ-700 ₪.

18. המענה לכתב האישום ניתן במספר דיונים: בדיון ביום 28.10.15 מסר בא כוח הנאשם כי הנאשם כופר בכתב האישום ומבקש לנהל משפט זוטא. לטענתו, הנאשם הוכה על ידי שוטרים והם לקחו אותו למקומות שבהם התבצעו התפרצויות לבתי כנסת. כן ציין, כי הנאשם הוכה על ידי השוטרים שלקחו אותו להצבעה וכן הוכה בתחנת המשטרה ברחובות. עוד הוסיף, כי היתה הצבעה לפני שנגבתה ממנו הודעה, וההובלה וההצבעה לא תועדו באופן חזותי. לעומת זאת, בדיון ביום 12.11.15 מסר בא כוח הנאשם, כי הנאשם הוכה על ידי השוטרים שלקחו אותו מביתו לתחנת המשטרה, ואין טענות כי נהגו כלפי הנאשם באלימות בשלב ההובלה וההצבעה וגביית ההודעות. בפתח דיון ההוכחות ביום 19.11.15 הוסיף בא כוח הנאשם ופירט את טענותיו, כדלקמן: לטענת הנאשם, שוטרים שעצרו אותו והביאוהו מביתו לתחנת המשטרה הכו אותו בדרך. בתחנת המשטרה לא היתה אלימות. במהלך ההובלה וההצבעה, הובילו השוטרים את הנאשם למקומות ואמרו לו על מה להצביע, והוא הסכים להודות בשל האלימות שחוזה קודם לכן. בהמשך לכך, ובשל חששו מהשוטרים, דבק הנאשם בגרסתו גם במהלך ההודעות שמסר במשטרה.

טענות הצדדים

19. המחלוקת העיקרית בתיק עניינה בקבילות הודאותיו של הנאשם.

20. לטענת בא כוח התביעה, הודאותיו של הנאשם הן קבילות, לפי סעיף 12 לפקודת הראיות, וזאת משום שאין ליתן כל אמון בגרסתו הכבושה של הנאשם, שלפיה שוטרים הכו אותו. הנאשם הודה תחילה בפני הבלשים, לאחר מכן בפני החוקר הרמתי בשלוש הזדמנויות שונות ואף בפער זמנים בין הודאה אחת לשנייה. מכאן, שאין לאמץ את טענתו כי מסר הודאתו משום שהבלשים נהגו כלפיו באלימות.

21. גם לא נפל, לטענתה, כל פגם בהתנהלות השוטרים, כאשר השוטרים עצמם הודיעו לנאשם על זכויותיו, בכל אחד מהשלבים, והנאשם לא טען במהלך החקירות לפגם כלשהו. מכאן, שגם אין לפסול את הודאותיו של הנאשם, מכוח דוקטרינת הפסילה הפסיקתית.



22. באת כוח התביעה הוסיפה וטענה, כי הבלשים יצאו לעכב את הנאשם מביתו בשוב ערערה, והובילוהו ברכב לתחנת המשטרה ברחובות, מבלי שאירע כל אירוע חריג במהלך הנסיעה. לטענתה, הבלשים העידו כי הנאשם התוודה בפניהם במהלך הנסיעה על אודות מעורבותו בהתפרצויות לבתי כנסת, ואף הוזהר בדבר זכויותיו, ויש לאמץ את גרסת השוטרים כמהימנה.
23. עוד טענה, כי טרם יצא הנאשם להובלה והצבעה, הוזהר הנאשם בדבר זכויותיו ונשאל אם הוא מעוניין להיוועץ בעורך דין, אולם הנאשם לא היה מעוניין בכך. לטענתה, בהובלה ובהצבעה השתתפו השוטר אביחי הרמתי, שלא הכיר כלל את התיק וקצין הבילוש, נדב חמו, ששימש כנהג בלבד. מכאן, כי אין בסיס לטענת הנאשם שהשוטרים הם שהובילו אותו למקומות שנפרצו והצביעו עליהם. יתר על כן, הנאשם פירט במהלך ההובלה וההצבעה את מיקום בתי הכנסת, נסיבות ביצוע ההתפרצות וסכום הכסף שנטל מהמקום, והוביל את השוטרים למקומות שאינם מוכרים להם. גם לא היה באפשרותם של השוטרים להדריך את הנאשם במהלך ההובלה וההצבעה, משום שלא הכירו את אתרי הפריצה.
24. לטענת באת כוח התביעה, מיד לאחר ההובלה וההצבעה נגבתה מהנאשם הודעה, שבה חזר על הודאתו בהתפרצות לשישה בתי כנסת, וכן אישר את פרטי ההובלה וההצבעה. לאחר מכן נחקר הנאשם לגבי תיק אחר, והכחיש את מעורבותו באותו תיק מכל וכל. לטענתה, אם אכן הודאתו של הנאשם היתה נובעת מחששו מפני השוטרים, לא היה מכחיש את מעורבותו בתיק האחר. גם בחקירה שנערכה יומיים לאחר מכן, שב הנאשם על עיקרי הודאתו ולא העלה כל טענה בדבר שימוש בכוח נגדו. הנאשם כבש את טענת הזוטא ומסרה לראשונה בהליך דנן. עוד הוסיפה, כי גם לאחר שהעלה את טענת הזוטא, לא פירט את טענתו, ואף שינה טענותיו מדיון לדיון.
25. באת כוח התביעה הוסיפה וטענה, כי יש ליתן את מלוא המשקל להודאותיו של הנאשם, שהן הודאות מפורטות הכוללות פרטים רבים בדבר אופן הפריצה, מועדים, מפגש עם עוברי אורח, וכן פרטים מוכמנים. הודאותיו של הנאשם והפרטים שמסר הן "הובלה והצבעה" והן בהודעותיו במשטרה, גם עולים בקנה אחד עם התלונות שמסרו המתלוננים. לכך יש להוסיף, כי הנאשם אף הוסיף פרטים נוספים שלא היו ידועים למשטרה קודם לכן, ויש בכך כדי להעיד על מהימנות הודאותיו. הנאשם גם הכחיש במהלך הודעותיו עבירות אחרות, שעמדו לבסוף ביסוד כתב אישום אחר שהוגש נגדו, ויש גם בכך כדי לחזק את משקלן של ההודאות בתיק דנן.
26. בא כוח הנאשם טען, לעומת זאת, כי הודאותיו של הנאשם אינן הודאות אמת והן ניתנו לאחר שהשוטרים פגעו בזכויותיו הבסיסיות והפעילו כלפיו אלימות פיזית, ומכאן שיש לקבוע כי ההודאות אינן "חופשיות ומרצון" והן לא עומדות בתנאים שנקבעו לכך בסעיף 12 לפקודת הראיות.
27. עוד טען, כי בחקירה נפלו פגמים רבים נוספים שיש בהם כדי להביא, לאחר איזון בין האינטרסים, לפסילת ההודאה לפי דוקטרינת הפסילה הפסיקתית, לרבות: הפעלת אלימות נגד הנאשם במהלך הנסיעה מביתו לתחנת המשטרה; היעדר תיעוד ראוי של החקירה ברכב; עריכת חקירה ברכב ללא אזהרה, הודעה בדבר זכויות ומתן זכות היועצות כדין; אי גביית הודעה לפני היציאה למהלך המכונה "הובלה והצבעה"; הכוונתו של הנאשם לבתי הכנסת שאליהם התפרצו במהלך המכונה "הובלה והצבעה", שהוא למעשה שחזור לכל דבר ועניין שנערך ללא תיעוד קולי או חזותי; חקירת הנאשם שלא בשפה הערבית, והחתמתו על הודאות מבלי שהוא יודע לכתוב ולקרוא בעברית.
28. לטענת בא כוח הנאשם, אין ליתן כל אמון בעדויותיהם של השוטרים, וזאת משום שישנן סתירות רבות בין גרסאותיהם, וכן משום שלא תיעדו כראוי חלק ניכר מפעולות החקירה ודו"חות הפעולה שערכו אינם משקפים את האירועים.
29. עוד הוסיף וטען בא כוח הנאשם, כי יש ליתן אמון מלא בגרסתו של הנאשם, שהוא אדם מופנם ודל המתקשה בניהול שיחה ואינו מבין עברית על בוריה. לפי גרסתו של הנאשם, הכחיש תחילה כל קשר להתפרצויות, אולם במהלך



הנסיעה הודה במיוחס לו, משום שהבלשים הכו אותו. לאחר שהודה ברכב, בהיותו שבור ומפוחד, המשיך להודות גם בשחזור ובחקירות שנערכו לאחר מכן.

30. לעניין משקל הודאותיו של הנאשם טען בא כוח הנאשם, כי הנאשם לא מסר בהודאותיו פרטים כלשהם שהמשטרה לא ידעה קודם לכן. לטענתו, הנאשם מסר פרטים רק לאחר שהובל לבתי הכנסת, ומכאן כי יכול היה למסור פרטים בהתאם למה שראה במקום. לטענתו, לו היתה נגבית כנדרש הודעה מהנאשם קודם ל"הובלה והצבעה", ניתן היה אולי להתרשם ממסירת פרטי מידע מוכמנים. עם זאת, בנסיבות שבהן נערך המהלך, לא ניתן להתרשם מהדברים שמסר לאחר ביקור במקום. הנאשם ציין סכומי כסף שנגנבו שאינם מדויקים ואף אין ראיות אובייקטיביות נוספות שיש בהן כדי להפיל את הנאשם. מכאן טען, כי אין ליתן כל משקל להודאותיו של הנאשם, וזאת אם ימצא בית המשפט כי ההודאות קבילות.

דין

מהלך הדין

31. הסוגיה העיקרית שיש להכריע בה היא קבילות הודאותיו של הנאשם. למשקלן של ההודאות אתייחס ככל שיהא בכך צורך.

32. הדיון יכלול ארבעה חלקים: החלק הראשון - דיון משפטי כללי שעניינו סעיף 12 לפקודת הראיות ודוקטרינת הפסילה הפסיקתית בהתאם להלכת יששכרוב; החלק השני - דיון עובדתי, הכולל פירוט של הראיות והערכת מהימנות העדים; החלק השלישי - דיון באמצעים פסולים וחקירה שלא כדין, ובשאלת נקיטתם במקרה דנן; החלק הרביעי - נפקותם של אמצעים פסולים, ככל שננקטו, או ניהול חקירה שלא כדין, ככל שהיתה, ביחס להודאותיו של הנאשם.

חלק ראשון : הדין - סעיף 12 לפקודת הראיות ודוקטרינת הפסילה הפסיקתית

33. קבילות הודאת הנאשם תיבחן בשני מסלולים המשתלבים זה בזה ומשלימים זה את זה: הראשון, בהתאם לסעיף 12(א) לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971, והפסיקה שלפיו; השני, בהתאם לדוקטרינת הפסילה הפסיקתית שהותוותה בהלכת יששכרוב.

34. המסלול הראשון לבחינת קבילותה של הודאה נקבע בסעיף 12 לפקודת הראיות, הקובע כי עדות על הודאת נאשם תהא קבילה רק אם התובע הביא עדות בדבר הנסיבות שבהן ניתנה ההודאה ובית המשפט ראה שהיתה "חופשית ומרצון".

סעיף 12 לפקודת הראיות מתמקד בחובה החלה על התביעה להוכיח, כי ההודאה היתה "חופשית ומרצון", משמע שההודאה נגבתה ללא נקיטה באמצעים פסולים. בתחילה, פורש סעיף 12 לפקודת הראיות ככזה שנועד להגן על אמינות ההודאה. לפי פרשנות זו, הודאה תיפסל רק אם הוכח שהיה שימוש באמצעים של כפייה ואלימות, או פיתוי ותחבולה בלתי הוגנים, שהיה בהם כדי להשפיע על אמינות ההודאה. אולם בהמשך, בין היתר עקב חקיקת חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, פורש הסעיף באופן המאפשר פסילת הודאות גם בשל פגיעה שלא כדין בזכויותיו של הנחקר ובחופש הבחירה שלו במסירת הודאתו. פרשנות זו מדגישה את הגינותו של ההליך הפלילי ואת זכותו של הנחקר להליך



הוגן, גם כאשר אין מתעורר חשש בדבר אמיתות ההודאה. לפי גישה זו, לא כל פגיעה תוביל לפסילת ההודאה, אלא רק כזו שגרמה לפגיעה חמורה בחופש הבחירה ובאוטונומיה הרצון של הנחקר (להתפתחות הפסיקה ראו, בין היתר: ע"פ 715/78 לוי נ' **מדינת ישראל**, פ"ד לג(3) 228, 233 (1979); ע"פ 115/82 מועדי נ' **מדינת ישראל**, פ"ד לה(1) 197 (1984); ע"פ 5614/92 **מדינת ישראל נ' מסיקה**, פ"ד מט(2) 669 (1995); ע"פ 1520/97 **חדד נ' מדינת ישראל**, פ"ד נה(2) 337, 351 (2001); **הלכת יששכרוב**, בפסקה 32 ו-34; ע"פ 10715/08 **ולס נ' מדינת ישראל**, בפסקה 19 (1.9.09); ע"פ 5956/08 **אל עוקה נ' מדינת ישראל**, בפסקה 9 לפסק דינו של כבוד השופט ניל הנדל (23.11.2011); ע"פ 10477/09 **מבארק נ' מדינת ישראל**, בסעיף 39 (10.4.13); ע"פ 7939/10 **זדורוב נ' מדינת ישראל**, בפסקה 48 לפסק דינו של כבוד השופט יורם דנציגר (23.12.15)).

35. המסלול השני לבחינת קבילותה של הודאה הותווה בהלכת יששכרוב, שבה נקבע כי על בית המשפט לבחון אם נפגעה זכותו של נאשם להליך הוגן, ומה נפקות יש לייחס לפגיעה, ככל שישנה, באיזון בין האינטרסים, בהתאם לדוקטרינת הפסילה הפסיקית.

לפי הלכת יששכרוב, בשלב הראשון, יבחן בית המשפט אם נפגעה זכותו של הנאשם להליך הוגן, משמע אם הראיה הושגה שלא כדין, קרי בדרך לא חוקית, בלתי הוגנת או תוך פגיעה שלא כדין בזכות מוגנת של הנחקר. בשלב השני, יאזן בית המשפט בין הערכים המתנגשים, כאשר על כפות המאזניים עומדים מחד גיסא, הצורך להגן על זכויות הנאשם ועל הגינות ההליך הפלילי, ומאידך גיסא, ערכים ואינטרסים ציבוריים שונים, וביניהם גילוי האמת, הלחימה בפשע וההגנה על זכויותיהם של נפגעי עבירה. במסגרת האיזון על בית המשפט להתחשב בשלוש קבוצות של שיקולים: הקבוצה האחת, אופיה וחומרתה של אי-החוקיות שהיתה כרוכה בהשגת הראיה. יש לבחון, בין היתר, את מהות ההפרה ועוצמת הפגיעה בזכויות; הקבוצה השנייה, מידת ההשפעה של הפגם על הראיה שהושגה. בהקשר זה על בית המשפט לבחון באיזו מידה עשוי הפגם להשפיע על מהימנותה ועל ערכה הראייתית של הראיה; הקבוצה השלישית נוגעת להשפעת פסילת הראיה על מלאכת עשיית הצדק במובנה הרחב, תוך השוואה בין המחיר החברתי הכרוך בפסילת הראיה ובין התועלת החברתית שבפסילתה. בהקשר זה יש לשקול את חשיבות הראיה להוכחת האשמה, מהות העבירה המיוחסת לנאשם ומידת חומרתה (**הלכת יששכרוב**, פסקה 76; וראו גם: ע"פ 1301/06 **עזבון המנוח יוני אלזם ז"ל נ' מדינת ישראל**, פסקאות 2 - 3 לפסק דינה של כבוד השופטת אסתר חיות (22.06.09); ע"פ 9808/06 **סנקר נ' מדינת ישראל**, בסעיף 11 (29.7.10); ע"פ 10049/08 **אבו עצא נ' מדינת ישראל** (23.8.12); **פסק דין זדורוב**, בפסקה 49 לפסק דינו של כבוד השופט יורם דנציגר).

36. חוקיות גביית הודאותיו של הנאשם דנן תיבחן, אפוא, בשני המסלולים לפי סעיף 12 לפקודת הראיות ובהתאם לדוקטרינת הפסילה הפסיקית, וכאשר בית המשפט יבחן את שתי המטרות המקובלות: הראשונה - האם ננקטו אמצעים של כפייה ואלימות, או פיתוי ותחבולה בלתי הוגנים, שהיה בהם כדי להשפיע על אמינות ההודאה; השנייה - האם נפלו פגמים חמורים בחקירה שיש בהם כדי לפגוע בזכותו של נאשם להליך הוגן, ובכלל זה האם החקירה תועדה כראוי, האם הודע לנאשם על אודות זכויותיו, האם התאפשר לו להיוועץ בעורך דין, וכיוצא באלה (**הלכת יששכרוב**; **פסק דין פרחי**, לעיל; **פסק דין עזבון אלזם**, לעיל; **פסק דין סנקר**, לעיל; **פסק דין מבארק**, לעיל).

חלק שני - דין עובדתי: גרסאות והערכת מהימנות

37. על מנת להכריע בשאלה אם הודאותיו של הנאשם ניתנו בשל לחצים פסולים, או אם נפלו פגמים חמורים בחקירה שיש בהם כדי לפגוע בזכותו של הנאשם להליך הוגן, יש לקבוע, בראש ובראשונה, ממצאים עובדתיים בדבר כל אחד מחלקי החקירה. תחילה אבחן את גרסאות השוטרים ביחס לכל אחד מחלקי החקירה, ואעריך את מהימנותם, ולאחר מכן אבחן את גרסתו של הנאשם ואת מהימנותו.



38. במהלך שמיעת הראיות העידו השוטרים הבאים: קצין הבילוש, נדב חמו, הבלשים רובין, בוחריאקוב, בסטיקר וזהבי. כן העיד החוקר הרמתי.

גרסאות השוטרים: היציאה לאיתור הנאשם, חיפוש וחקירתו של הנאשם במהלך הנסיעה

39. מעדויות השוטרים עולה, כי ביום 7.7.15, בשעה 12:00 לערך, יצאו בלשים לאיתור הנאשם בביתו בשוב ערערה, וזאת בעקבות מידע מודיעיני. במהלך הנסיעה מערערה לתחנת המשטרה ברחובות, הנאשם הודה לראשונה בביצוע העבירות המיוחסות לו.

40. במהלך עדויות השוטרים בבית המשפט התברר, כי בבוקרו של יום 7.7.15, טרם היציאה לאיתור הנאשם, קצין הבילוש נדב חמו, ערך לכל הבלשים תדריך על אודות הפעולה הצפויה, וזאת יחד עם רכז המודיעין, אופיר לוי (פרוטוקול הדיון, בעמ' 41). לדברי הבלש בוחריאקוב, קצין הבילוש חמו מסר להם פרטים לגבי חשוד שפרץ לבתי כנסת, ואף הציג בפניהם תמונה של החשוד (שם, בעמ' 32 - 33). הבלש זהבי הוסיף, כי המידע על אודות החשדות נגד הנאשם בהתפרצות לבתי כנסת היה ידוע לו משך תקופה של שבועיים - שלושה עוד קודם למקרה, ואולי אף חודש או יותר, והוא אף היה ביבנה מספר פעמים וחיפש את החשוד, עוד קודם לכן (שם, בעמ' 42 ו-46). לעומת זאת, הבלש בסטיקר טען, כי במהלך התדריך לא נמסרו להם כלל פרטים על אודות התפרצויות לבתי כנסת (שם, בעמ' 39).

41. במהלך העדויות נשמעו גרסאות סותרות באשר לזהות השוטרים שהשתתפו באיתורו של הנאשם, וביחס לתפקידו של כל אחד מהם:

א. הבלש זהבי מסר, כי הבלשים יצאו לדרך בשני רכבים, כאשר הוא היה ברכב יחד עם רובין, בסטיקר ובוחריאקוב, ואילו ברכב השני היה רכז המודיעין לוי, יחד עם בלש נוסף "אם אני לא טועה אלון גבאי". זהבי הוא היחיד שמציין נוכחות של בלש נוסף. לטענתו, היה ביניהם קשר טלפוני במהלך הנסיעה. לדבריו, בנסיעה חזרה לתחנת המשטרה היה יחד עם שלושה בלשים נוספים ברכב, כאשר הוא והנאשם ישבו מאחור וליד הנאשם ישב בלש נוסף (שם, בעמ' 41 - 42 ו-44);

ב. הבלש רובין אישר, כי יצאו לדרך בשני רכבים, כאשר הוא היה ברכב עם זהבי, בסטיקר ובוחריאקוב, ואילו ברכב השני היה אופיר לוי, רכז המודיעין. עם זאת, הבלש רובין טען כי אינו יודע מי עוד היה ברכב השני, וזאת בשל "רמת מודיעין" ו"סיווג". תחילה מסר, כי לא נראה לו שלוי יצא מתחנת המשטרה, אולם לאחר מכן תיקן ואמר, כי ידע שיוצאים שני רכבים מתחנת המשטרה, אולם לא ראה מי נכנס לרכב השני. לדבריו, לא היו שוטרים עם רכז המודיעין לוי וייתכן שהיו עמו עוד אנשים, אולם הוא אינו יודע את זהותם וזאת משום שלא היה כל מפגש בין הרכבים וכל התקשורת בוצעה בשיחות טלפון. לדבריו, כאשר חזרו לתחנת המשטרה, הרכב השני כבר היה בתחנה (שם, בעמ' 23 - 25). עוד הוסיף, כי היתה תחלופה של שוטרים במהלך הנסיעה. לדבריו, בוחריאקוב ירד מהרכב בתחנת האוטובוס, לאחר שאספו את הנאשם, ועלה לרכב השני (שם, בעמ' 28). הבלש רובין הוסיף, כי שוחח עם חמו במהלך הנסיעה וחמו ידע שהם בדרך חזרה עם הנאשם (שם, בעמ' 29 - 30);

ג. הבלש בוחריאקוב מסר לעומת זאת, כי ברכב אחד הוא נסע יחד עם רכז המודיעין לוי, ואילו ברכב השני נסעו זהבי, רובין ובסטיקר. לדבריו, בכניסה לכפר שבו מתגורר הנאשם, עבר לרכב השני על מנת שכל הבלשים יכנסו יחדיו, ובסוף הפעילות, בתחנת האוטובוס, חזר לרכבו של לוי (שם, בעמ' 32 - 34);

42. הבלשים מסרו בעדויותיהם, כי בהגיעם לביתו של הנאשם בערערה, לא מצאו תחילה את הנאשם, אולם בשלב



מסוים זיהה אותו רכז המודיעין, לוי, כאשר הוא עומד בתחנת אוטובוס. בהמשך לכך, הגיעו הבלשים לתחנת האוטובוס ועכבו אותו (דו"ח עיכוב הוגש וסומן 9/ת). גם כאשר למה שאירע בתחנת האוטובוס מסרו השוטרים גרסאות שונות:

א. הבלש זהבי מסר בעדותו, כי מצאו את הנאשם בתחנת האוטובוס, כאשר הוא והבלשים הנוספים ירדו מהרכב והזדהו כאנשי משטרה. הנאשם היה עם תיק גב, ולאחר שביקש את הסכמתו של הנאשם לחיפוש בתיק, מצא בו ארנק עם כמות גדולה של מטבעות. לטענתו, הנאשם מסר כי הוא אוסף מטבעות ושותה אלכוהול. בהמשך הוסיף, כי גם הודיע לנאשם שבאפשרותו לסרב לחיפוש, והנאשם פתח לבד את התיק. לטענתו, זכר זאת למרות שלא רשם את הדברים בדו"ח הפעולה (שם, בעמ' 40 - 42, 46);

ב. הבלש רובין מסר, שכאשר עצרו בתחנת האוטובוס, הוא יצא לכיוון הנאשם, זיהה אותו ומסר לו שהוא מעוכב לתחנת המשטרה בחשד להתפרצות. בעדותו הראשית, לא תיאר הבלש רובין כל התרחשות נוספת טרם הכניסה לרכב (שם, בעמ' 20 - 23). לעומת זאת, בחקירתו הנגדית, כאשר נשאל מפורשות אם ביצע חיפוש על הנאשם, ציין לראשונה, כי נראה לו שערך חיפוש על מנת לבחון אם לנאשם ישנם כלי תקיפה, אולם לא תפס דבר במהלך החיפוש. לשאלה אם שוטר נוסף ערך חיפוש ענה "לא יודע". לשאלה אם הנאשם החזיק דבר מה בידו ענה "לא שאני זוכר". לדבריו, בסטיקר לא יצא עמו החוצה בעת העיכוב ו"זהבי נראה לי נשאר גם ברכב". כן הוסיף, כי לא הקריא לנאשם את זכויותיו בעת עיכובו, אולם הוא תמיד מודיע לחשוד במה הוא חשוד, למרות שלא ציין זאת בדו"ח הפעולה (שם, בעמ' 26 - 30);

ג. הבלש בוחריאקוב מסר, כי יצא מהרכב עם השוטר רובין ואבטח אותו (שם, בעמ' 32 - 33). בתיאורו אין כל זכר לעריכת חיפוש על הנאשם או בחפציו של הנאשם. גם אין אזכור לדיון ודברים עם הנאשם בקשר לחיפוש. ממילא גם אין זכר בעדותו להודעה לנאשם בדבר זכויותיו;

ד. הבלש בסטיקר מסר, כי לאחר שהבלשים ירדו מהרכב וזיהו את הנאשם, זהבי הודיע שנתפס אצלו ארנק והוא מעוכב לתחנת המשטרה (שם, בעמ' 35 - 37).

43. במהלך נסיעתם של הבלשים רובין, בסטיקר וזהבי ברכב עם הנאשם, התוודעה הנאשם כי התפרץ לבתי כנסת. גם כאשר לנסיבות הודאתו של הנאשם מסרו הבלשים גרסאות שונות ואף סותרות, כדלקמן:

א. הבלש זהבי מסר בעדותו, כי במהלך הנסיעה שאל את הנאשם מה פשר כל המטבעות והנאשם אמר "אתה צודק זה לאלכוהול שותה לאחרונה הרבה". כאשר שאל אותו אם התפרץ לבתי כנסת, הודה הנאשם כי התפרץ לשישה או שבעה בתי כנסת, נטל מקופות הצדקה כסף לצורך רכישת אלכוהול. כן הוסיף הנאשם, כי הוא מבקש להיגמל מהשימוש באלכוהול. לטענתו, הנאשם מסר את הדברים ו"הודה ישר". עוד מסר, כי לפני היציאה לפעולה, ידע שמדובר בחשוד שהתפרץ לבתי כנסת ביבנה ונטל כסף מקופות צדקה. לדבריו, במהלך הנסיעה לא היה כל אירוע חריג (שם, בעמ' 40 - 41).

רק במהלך חקירתו הנגדית מסר זהבי לראשונה, כי הנאשם תחילה הכחיש כל קשר להתפרצויות, ורק לאחר כמה דקות שבהן הסביר לו "שמתפללים וזה לא מתאים" הודה הנאשם כי התפרץ משום שהוא זקוק לכסף לצורך שתייה חריפה. לפי עדותו של זהבי, פירט את הדברים בקצרה בלבד ולא מצא לנכון לרשום את הכחשתו של הנאשם ודברים נוספים שמסר הנאשם משום שהם "דברים לא רלוונטיים" ומדובר ב"תשאול ראשוני". כן הוסיף "יכול להיות שפספסתי". לשאלה, מדוע לא מצא לנכון להזהיר את הנאשם על זכויותיו, ענה "אני מאמין שהוא די מבין עניין שדיברתי איתו מהתחלה ושאלתי אותו הוא פשוט התחיל



לספר". עוד הוסיף, כי הבלש שישב עמו מאחור שמע את הדברים (שם, בעמ' 43 - 44). לדבריו ידע שיוצאים לאיתור חשוד בהתפרצויות לבתי כנסת ביבנה, אולם לא ידע באילו בתי כנסת מדובר. כאשר שאל את הנאשם אם זוכר את מיקום בתי הכנסת, הנאשם אמר שכן, והוא אמר לו "אצל החוקר תפרט בדיוק". זהבי הכחיש מכל וכל כי היה דבר חריג במהלך הנסיעה והכחיש קיומה של אלימות מסוג כלשהו. לדבריו, הפערים בין דו"חות השוטרים נובעים מרעש של מכשיר הקשר ומהעובדה כי הבלשים שוחחו אחד עם השני בדרך (שם, בעמ' 44 - 46).

ב. הבלש רובין מסר, כי זהבי חקר את הנאשם במהלך הנסיעה, משמע שאלו שאלות. לדבריו, מדובר היה בנסיעה ארוכה והוא לא הקשיב לכל החקירה, משום ששוחח עם אשתו ועם קצין הבילוש חמו. אולם הוא שמע שזהבי שאל אותו אם פרץ "למיקום מסוים" וכן ציין "הוא אמר לו את המיקום". לאחר מכן תיקן את דבריו ואמר כי אינו זוכר אם זהבי ציין בפניו מיקום ספציפי של בתי כנסת (שם, בעמ' 20 - 21). לדבריו, הנאשם אמר במהלך הנסיעה מספר פעמים שהוא מצטער "שזה בגלל השתייה". עוד ציין, כי השיחה היתה רגועה והנאשם אף נרדם במהלך הנסיעה. רובין הכחיש מכל וכל כי הופעלה אלימות נגד הנאשם, ואף מסר כי ישב במושב הקדמי ואם היתה התרחשות חריגה כלשהי, היה רואה זאת (שם, בעמ' 21 - 27). לדבריו, הנאשם היה מעוכב ולא התנגד ומכאן כי לא היתה כל סיבה להפעלת אלימות נגדו. עוד הוסיף, כי החקירה נמשכה "דקות ספורות", "יכול להיות 10 יכול להיות יותר" (שם, בעמ' 28 - 29).

ג. הבלש בסטיקר מסר תחילה בעדותו הראשית, כי נהג ברכב ובמהלך הנסיעה הנאשם אמר "משהו שכביכול הפליל אותו" והוא מיד הודיע לו "שישקול כל מה שיגיד זה ישמש נגדו בבית המשפט ורשאי לומר הכל מרצונו הטוב והחופשי". לדבריו, הוא אומר דברים אלו לכל מי שעולה לרכב "ומתחיל לדבר". כן הוסיף, כי לא ניהל עם הנאשם דין ודברים מעבר לכך, אולם הנאשם "הוסיף משפט" ואז אמר לו שהוא זכאי לעורך דין. לדבריו, זהבי הוא שישב עם הנאשם מאחורה והנאשם אמר: "עשיתי טעות זה בבית כנסת ביבנה". לאחר שרוענן זכרונו גם הוסיף, כי הנאשם טען שאינו רוצה עורך דין אלא שיקום וגמילה. לדבריו, לא היה כל אירוע חריג במהלך הנסיעה "הוא דיבר הבנו שזה הוא ומעבר לזה אין מה לעשות" (שם, בעמ' 35 - 36). בחקירתו הנגדית הוסיף, כי הנאשם "עלה לאוטו ואמר עשיתי טעות מעבר לזה אין לי מה להוסיף". תחילה לא ענה בסטיקר לשאלה אם היתה שיחה נוספת בין זהבי והנאשם. לאחר מכן הוסיף, כי זהבי לא שאל אותו שאלות והנאשם "פלט לבד". אולם ציין, כי זהבי שאל אותו באיזו טעות מדובר ולאחר מכן הנאשם ציין כי פרץ לבתים ביבנה והוא מכור לאלכוהול. בסטיקר הדגיש כי לא היתה שיחה נוספת מעבר לכך באשר להתפרצויות, אולם הוסיף כי היתה שיחה נוספת באשר לגמילתו של הנאשם מאלכוהול (שם, בעמ' 38 - 39).

גרסאות השוטרים בדבר חקירת הנאשם עם הגעתו לתחנת המשטרה

44. מהנאשם לא נגבתה הודעה עם הגעתו לתחנת המשטרה, והתיעוד היחיד הקיים באשר למה שאירע בתחנת המשטרה, טרם היציאה ל"הובלה והצבעה" מצוי במזכר של השוטר הרמתי (ת/1).

45. לפי המזכר שערך החוקר הרמתי ביום 7.7.15 - ללא ציון שעה - מסרו לו שוטרי "הבילוש" כי הנאשם אותר והוא מסר הודאה "בעל פה", שלפיה הוא התפרץ לשישה בתי כנסת. לדבריו, ניגש אל הנאשם, הציג את עצמו כחוקר ושאלו אם הוא יודע עברית. הנאשם ענה כי הוא יודע עברית "מצוין". לאחר מכן הזהיר את הנאשם כי הוא חשוד בהתפרצות לבתי כנסת, איומים והטרדות נגד בת זוגו של אחיו. הנאשם מסר כי הוא מבין את החשדות, וכי הוא מודה בהתפרצויות, אולם כל השאר אינו נכון. כן ציין החוקר הרמתי, כי שאל את הנאשם אם יש לו עורך דין ואם הוא רוצה



להיוועץ עמו לפני החקירה, והנאשם "אמר שלא". החוקר הרמתי גם אמר לנאשם כי הוא יכול לדאוג לסניגור מטעם המדינה והנאשם אמר "שלא צריך". לאחר מכן הסכים הנאשם לצאת ולהצביע על בתי הכנסת שאליהם התפרץ ואמר שאינו רוצה להתייעץ קודם לכן עם עורך דין. הנאשם אינו חתום על המזכר.

46. השוטר הרמתי העיד, כי כלל לא היה מעורב בחקירה בתיק דנן, אלא שהיה אחראי על חקירה אחרת בעניינו של הנאשם. לטענתו, לא היה לו כל מידע על התיקים מושא התיק דנן והוא יצא לדו"ח ההובלה וההצבעה, משום שהחוקר הממונה לא היה במקום כאשר הנאשם הובא לתחנת המשטרה. עוד מסר השוטר הרמתי, כי מדובר היה בתיקים רבים והעדיף להוציא את הנאשם ל"הובלה והצבעה" ורק לאחר מכן לחקור אותו על המקרים שבהם הודה (שם, בעמ' 6 - 10).

47. קצין הבילוש חמו טען תחילה, כי פגש לראשונה את הנאשם בעת שכבר היה ברכב לקראת היציאה למהלך המכונה "הובלה והצבעה". בהמשך עדותו תיקן עצמו ומסר, כי נכנס למשרד שבו היה החוקר הרמתי עם הנאשם. גם לאחר שמסר גרסה זו, שב ותיקן עצמו, ואמר כי אינו יודע אם הנאשם היה במשרד יחד עם החוקר הרמתי, ולאחר מכן שוב תיקן עצמו ומסר כי הנאשם אכן היה במשרד. עם זאת מסר, כי אינו זוכר דבר לגבי הדין ודברים בין החוקר הרמתי ובין הנאשם (שם, בעמ' 19).

גרסאות השוטרים בדבר המהלך המכונה "הובלה והצבעה"

48. שני שוטרים השתתפו, כאמור, במהלך המכונה "הובלה והצבעה": החוקר אביחי הרמתי וקצין הבילוש חמו. הרמתי כתב דו"ח הובלה והצבעה. על השתתפותו של חמו במהלך המכונה "הובלה והצבעה" נמסר לראשונה בעדותו של החוקר הרמתי.

49. לפי דו"ח ההובלה וההצבעה שערך החוקר הרמתי, ביום 7.7.15 בשעה 13:40, יצא עם הנאשם מתחנת המשטרה והנאשם כיוון אותם לשישה בתי כנסת בעיר יבנה: בית כנסת "יגאל יעקוב" ברחוב בן זכאי; בית כנסת "עזרא הסופר" ברחוב עולה הגרדום; בית הכנסת "קדושי ישראל" ברחוב הדרור; בית הכנסת "גיבורי החייל" ברחוב האלון; בית כנסת "אליהו הנביא" ברחוב האלון; ובית כנסת "מרכז תפילה אוהל שמואל" (ת/2; ת/3). לא צוינה בדו"ח השעה שבה הסתיים "ההובלה וההצבעה". הודאת הנאשם שניתנה, לפי דו"ח ההובלה וההצבעה, תתואר בהמשך.

50. לטענת החוקר הרמתי כל המהלך התנהל "על מי מנחות". לדבריו, חמו היה עמם ברכב, אולם הלה לא התערב בחקירה ושימש כנהג בלבד, והנאשם עצמו הוא שכיוון אותם בנסיעה, הצביע על בתי הכנסת ואף הראה לו מהיכן התפרץ. בהמשך לכך צילם את אותם מקומות. עוד ציין, כי הוא עצמו כלל לא יכול היה לכוון את הנאשם, משום שלא הכיר קודם לכן את תיקי ההתפרצות הרלוונטיים (שם, בעמ' 7, 12). לדבריו, לא תיעד בצילום חזותי את המהלך משום שלא סבר כי החוקר מחייבו לעשות כן, אולם צילם תמונות במקומות שאליהם התפרץ הנאשם (שם, בעמ' 11 - 13).

51. קצין הבילוש חמו מסר בעדותו, כי כל תפקידו ביום האירוע היה לשמש נהג אבטחה בלבד במהלך "ההובלה וההצבעה", משמע בפעולה שהתרחשה לאחר שהבלשים חזרו מאיתורו של הנאשם. כן ציין, כי הבלשים חזרו עם הנאשם, נכנסו לאכול, והחוקר הרמתי ביקש ממנו להתלוות כנהג בלבד למהלך המכונה "הובלה והצבעה". לטענת חמו, ראה את הנאשם לראשונה כאשר הגיע עם הבלשים והוא המתין בתחנה. עוד ציין, כי הנאשם היה עצור באותה העת. לדבריו חמו, בעת שיצאו ל"הובלה והצבעה" הנאשם כיוון אותו בנסיעה, והוא עצמו כלל לא הכיר את האזור ואת הזירות משום שהיה קצין בילוש חדש. עוד ציין, כי לא אירע כל דבר חריג במהלך הנסיעה. לטענתו, הנאשם נתן לו הנחיות אם לנסוע ימינה או שמאלה, אולם הוא לא זוכר אם התנהלה שיחה בין החוקר הרמתי והנאשם. בכל המקומות



שאליהם הגיעו, ירד מהרכב יחד עם הנאשם, והיו "שאלות ותשובות". חמו מסר, כי הוא זוכר שהנאשם הצביע על המקומות שמהם נכנס לבתי הכנסת (שם, בעמ' 15 - 19).

גרסת השוטרים בדבר גביית הודעות מהנאשם

52. מהנאשם נגבתה הודעה ראשונה ביום 7.7.15 בשעה 16:28, עם חזרתו מהמהלך המכונה "הובלה והצבעה". לפי ההודעה, הודע לנאשם כי הוא חשוד בהתפרצויות לבתי כנסת, לדירה ולגני ילדים, איומים, גניבה והחזקת כלי פריצה, ונמסר לנאשם על אודות זכות השתיקה וזכותו להיוועץ בעורך דין. עם זאת, לא צוינה תגובתו. בפתח ההודעה נשאל הנאשם אם הוא מבין עברית, והוא ענה "כן בטח מדבר עברית מצוין" (ת/5). על תוכן ההודעה אעמוד בהמשך.

53. הודעה שנייה נגבתה מהנאשם ביום 9.7.15 בשעה 14:00. גם בהודעה זו צוין כי הודע לנאשם על אודות החשדות נגדו וזכויותיו. גם כאן לא צוינה תגובת הנאשם (ת/6). גם על תוכן ההודעה זו אעמוד בהמשך.

54. חקירותיו של הנאשם לא תועדו בתיעוד חזותי. החוקר הרמתי מסר, כי לא היה כל צורך בתיעוד חזותי של החקירה. לדבריו, הנאשם מסר לו כי הוא יודע עברית ומכאן שלא היתה לו כל ידיעה כי הנאשם אינו קורא וכותב בשפה העברית. עוד מסר בהקשר זה, כי הוא תמיד מקריא לחשודים את השאלות והתשובות, ומכאן כי הקריא לו את ההודעה, וזאת למרות שלא צוין זאת מפורשות בהודעה עצמה (שם, בעמ' 13 ו-18).

הערכת מהימנות השוטרים - סיכום ביניים

55. מצאתי קושי של ממש לייחס מהימנות לגרסאותיהם של השוטרים באשר לתיאור חקירתו של הנאשם, על חלקיה השונים, וזאת ממספר טעמים מצטברים.

56. הסתרת חלקו של קצין הבילוש, חמו, באירוע: במהלך שמיעת עדויות השוטרים התברר, כי הוסתר חלקו המהותי בחקירה של קצין הבילוש, חמו, האחראי על הבלשים. חמו כלל לא ערך דו"ח פעולה באשר למעורבותו באירוע ולא הופיע ברשימת עדי התביעה. גם השוטרים האחרים לא ציינו את שמו של חמו בדו"חות הפעולה. למעשה, חמו הוזמן לעדות, רק משום שבא כוח הנאשם ביקש לזמן למשפט הזוטא את כל השוטרים המעורבים, בלי שנקב בשמותיהם. חמו טען בעדות, כי שימש אך כנהג או מאבטח בחלק המכונה "הובלה והצבעה", והחוקר הרמתי אישר זאת. חמו גם הוסיף, כי "תפקידו היה שולי", כי לא הכיר את התיק ויצא עם החוקר הרמתי ל"הובלה והצבעה" רק משום שהבלשים האחרים חזרו מהפעולה ויצאו לאכול. מכאן טען, שגם לא יכול היה להוביל את הנאשם לבתי הכנסת. משמעות הדבר, כי אלמלא הובא חמו לעדות במסגרת משפט זוטא, ככל הנראה לא היה נודע חלקו המהותי בחקירה.

יתר על כן, חמו גם מסר גרסאות סותרות ביחס למפגש הראשון שלו עם הנאשם. תחילה טען, כי פגש את הנאשם לראשונה בעת שכבר היה ברכב ביציאה ל"הובלה והצבעה". לאחר מכן תיקן עצמו וטען כי היה זה בתחנת המשטרה, ושב וחזר בו, עד שלבסוף הודה, כי היה עם הנאשם והחוקר הרמתי במשרד. גם נוכחות זו לא תועדה במזכר של החוקר הרמתי או בכל מסמך אחר.

הבלשים מסרו בעדותם גרסה שונה לחלוטין בדבר חלקו של חמו באירוע. לדבריהם, חמו נתן להם הנחיות קודם ליציאה לאיתור הנאשם, הציג להם את תמונתו ואף מסר להם פרטים על המיוחס לנאשם. הבלשים גם ציינו, כי חמו שוחח עם רובין במהלך הנסיעה ברכב ונתן לו הנחיות. מכאן, שלחמו היתה היכרות מוקדמת עם הנאשם ועם התיק, והוא לא אמר אמת בהקשר זה ביחס לנושאים הבאים: היותו הקצין האחראי על הבלשים; ההנחיות שנתן לפני האירוע ובעת הנסיעה



ברכב; ההיכרות המוקדמת שלו עם הנאשם ועם התיק לפני שיצא עמו ל"הובלה והצבעה". יש להניח שאם הבלשים עצמם, כפי שהעידו חלקם, עסקו זמן רב באיתורו של הנאשם, גם חמו, כקצין בילוש, היה מעורב בתיק זמן רב.

להסתרת מעורבותו של קצין הבילוש חמו בחלקה הראשון של החקירה, יש השלכה של ממש על הממצאים לגבי המהלך המכונה "הובלה והצבעה". יובהר: טענתו של חמו כי כל תפקידו היה נהג בשלב המכונה "הובלה והצבעה" נועדה לתת הסבר לאי רישום דו"ח על ידו. היא גם נועדה לסתור את טענת הנאשם, כי השוטרים הובילו אותו למקומות שעליהם הצביע. אם כל תפקידו של חמו הוא נהג, ממילא אינו מכיר כלל את בתי הכנסת שאליהם התפרצו, וברי, כי לא יכול היה להוביל את הנאשם אליהם. טענה זו גם נועדה לתאר את הנאשם כשקרן. עם זאת, טענתו של חמו בדבר חלקו ה"שולי" התבררה כלא נכונה. מכאן, שלאור הממצאים בדבר חלקו של חמו ומעורבותו בחקירה, ובדבר אי אמירת אמת על ידו, אין בידי עוד לקבל את טענתו, כי לא הכיר את התיק ואת המקומות שאליהם התפרץ הנאשם. הסתרת מעורבותו באירוע גם על ידי כל יתר השוטרים, יש לה משקל גם לגבי הערכת מהימנותם שלהם.

57. הסתרת חלקו של רכז המודיעין, לוי, באירוע וסתירות לגבי הנוכחים ברכבים: גם רכז המודיעין, לוי, כלל לא רשום ברשימת עדי התביעה, והוא לא התייצב לעדות בבית המשפט, וזאת למרות שלפי עדויות הבלשים, לוי היה מעורב בתדריך לפני הפעולה ואף יצא עימם לאתר את הנאשם. משלא הובא לוי לעדות, חלקו באירוע נותר בגדר תעלומה, למעט המידע שמסרו הבלשים. לעניין זה יש להדגיש, כי הבלש רובין מסר עדות תמוהה ביותר על אודות מעורבותו של לוי. תחילה מסר רובין, כי אינו יודע מי היה ברכב האחר מ"טעמי מודיעין". אולם במהלך עדותו אישר כי לוי היה ברכב יחד עם הבלש בוחריאקוב. גם הבלש בוחריאקוב מסר בעצמו, כי היה ברכב השני עם לוי. מכאן, שלא נהיר כלל מדוע רובין הסתיר מידע זה בטענה ל"טעמי מודיעין". גם בהקשר זה, להסתרת חלקו של לוי יש כדי להשליך על מהימנותם של כל השוטרים המעורבים. לכך יש להוסיף, כי נשמעו גרסאות סותרות בדבר זהותם של הנוכחים ברכבים. בעוד שזהבי עמד על כך כי היה בלש נוסף ברכב, שאף ישב ליד הנאשם, יתר הבלשים לא תיארו מעורב כזה.

58. סתירות בתיאור שמסרו השוטרים בדבר החיפוש והעיכוב: התיאור שמסר הבלש זהבי בדבר עריכת החיפוש אינו עולה בקנה אחד עם התיאור שמסרו הבלשים רובין ובוחריאקוב. בעוד שזהבי מסר, כי כל הבלשים יצאו אל הנאשם, רובין ובוחריאקוב טענו כי רק הם יצאו ללא זהבי. בעוד שזהבי טען, כי ערך חיפוש בחפציו של הנאשם, רובין ובוחריאקוב תיארו חיפוש על גופו וציינו כי לא היה חיפוש נוסף. הבלש זהבי היה היחיד שציין, כי הודיע לנאשם על אודות זכותו לסרב לחיפוש, וכי הנאשם בעצמו הוציא את הארנק מתיקו. לתיאור זה אין כל אזכור בדו"חות הפעולה או בדו"ח העיכוב.

59. סתירות בתיאור שמסרו השוטרים בדבר מהלך החקירה ברכב: מעדויותיהם של הבלשים עולה, כי במהלך הנסיעה ברכב חקר זהבי את הנאשם. חקירה זו התבצעה, כאשר השוטרים תיעדו חלקים מתוך החקירה בלבד, וכל בלש תיעד ותיאר את החקירה באופן שונה. יתר על כן, הבלשים מסרו גרסאות שונות ביחס לתוכן החקירה. הבלש זהבי טען כי ערך "תשאול ראשוני", שבמהלכו שאל את הנאשם שאלות לעניין המטבעות שנמצאו עליו והנאשם "ישר הודה" ו"התחיל לספר". לטענתו גם שאל את הנאשם אם הוא זוכר את המיקום של בתי הכנסת, וביקש מהנאשם לספר זאת לחוקריו. לדבריו, לא יכול היה לשאול את הנאשם על בתי כנסת מסוימים, משום שלא הכיר את המקומות. במהלך חקירתו הנגדית הודה, כי הנאשם תחילה הכחיש כל קשר לעבירות. לעומת זאת, השוטר רובין תיאר חקירה של "מספר דקות עד 10 דקות", שבה זהבי שאל אותו על "מיקום מסוים" ו"אמר לו את המיקום". הבלש בסטיקר טען, כי הנאשם עלה לרכב ו"פלט לבד" כי עשה טעות בקשר לבתי כנסת מבלי שהיה על זהבי לשאול אותו שאלות. לאחר מכן הוסיף, כי בהמשך לכך זהבי שאל אותו שתי שאלות בלבד לעניין ההתפרצויות ושאלות נוספות באשר לשתיית האלכוהול על ידי הנאשם. לטענתו, כאשר שמע את הנאשם אומר משהו "מפליל" מיד הודיע לו על אודות זכויותיו. בסטיקר הוא היחיד שהעיד על כך, והדברים אף עומדים בניגוד לעדותו של זהבי, אשר חקר את הנאשם אולם מסר כי כלל לא היה צורך להודיע לנאשם על זכויותיו משום "שהוא מבין עניין". בסטיקר ורובין לא ציינו, כי הנאשם תחילה הכחיש כל קשר לביצוע



העבירות. איש מהשוטרים לא תיאר כיצד ובאילו נסיבות עבר הנאשם מהכחשה להודאה.

60. אי תיעוד חלקים מהותיים מתוך החקירה באופן ראוי - להסתרת מעורבותם של קצין הבילוש ורכז המודיעין ולסתירות הקשות שבעדויות השוטרים, נוספו מספר פגמים נוספים שיש בהם, כדי להשליך באופן ישיר על מהימנותם של השוטרים, ובכלל זה: אי תיעוד ראוי של כל חלקי החקירה, אי יידוע הנאשם בדבר זכויותיו ופגיעה בזכות ההיוועצות. פגמים אלו יפורטו בהמשך, תוך עמידה על משמעותם והשלכותיהם. יאמר כבר בשלב זה, כי היעדר התיעוד המהותי והפגיעה בזכות ההיוועצות, מחזקים את החשש, כי השוטרים פעלו להסתרת התנהלות החקירה, ולא אמרו אמת בבית המשפט.

לאור הסתירות שבגרסאותיהם של הבלשים ביחס לאיתור הנאשם והובלתו למשטרה, והפגמים שנפלו בחקירה, כאמור, שוב לא ניתן לייחס לשוטרים מהימנות של ממש גם באשר להכחשתם הגורפת את טענותיו של הנאשם כי נקטו נגדו באלימות במהלך הנסיעה, והובילו אותו במהלך המכונה "הובלה והצבעה". גם לכך אשוב בהמשך.

גרסתו של הנאשם והערכת מהימנותו

61. הקושי לייחס מהימנות לשוטרים בתיק דנן, אינו סוף פסוק, וזאת משום שהראיות המרכזיות בתיק הן למעשה, הודאותיו של הנאשם. יתר על כן, לאור טענתו של הנאשם, כי הוכה במהלך הנסיעה ברכב, והובל לבתי הכנסת במסגרת המהלך המכונה "הובלה והצבעה", יש צורך גם לבחון את גרסתו של הנאשם ולהעריך את מהימנותו שלו.

62. על הדיון במהימנותו של הנאשם להתמקד, בשלב זה, בקבילותן של ההודאות. אולם, לא ניתן להתעלם, במסגרת דיון זה, ממהימנות ההודאות, משמע משקלן, וזאת משום שההכרעה בדבר מהימנות גרסתו של הנאשם, כי ננקטה נגדו אלימות, והוא הובל במסגרת "ההובלה וההצבעה", קשורה בטבורה למהימנותו הכללית, לרבות במסגרת הודאותיו. מכאן שהדיון באשר לגרסתו של הנאשם, לרבות במסגרת מסירת הודאותיו, יערך כמכלול אחד.

63. אתאר תחילה את גרסאותיו של הנאשם, אשר עברו תהפוכות רבות.

64. כאמור, גרסתו הראשונה של הנאשם ניתנה, כאשר פנו אליו בלשים בתחנת האוטובוס. זהבי עצמו אישר, לראשונה במהלך חקירתו הנגדית, כי בשלב הראשון הכחיש הנאשם כל מעורבות בהתפרצויות לבתי כנסת. על כך העיד גם הנאשם (שם, בעמ' 47).

65. גרסתו השנייה של הנאשם ניתנה במהלך הנסיעה ברכב. כבר עמדתי למעלה על הגרסאות השונות של השוטרים בדבר החקירה שנערכה לנאשם במהלך הנסיעה והדין ודברים בין השוטר זהבי ובין הנאשם, שבמסגרתו הודה הנאשם במיוחד לו. אפרט עתה את התיאור שמסר הנאשם בעדותו בדבר האירועים.

66. הנאשם מסר בעדותו, כי שוטרים הגיעו לתחנת האוטובוס ערכו חיפוש עליו ובתוך תיקו, כאשר השוטר זהבי הוא שפתח את התיק. לדבריו, לא הסכים לחיפוש, וזהבי כלל לא אמר לו שהוא רשאי לסרב לחיפוש (שם, בעמ' 47 - 48). הנאשם אישר כי זהבי מצא בארנקו מטבעות רבות וטען "אני שם אצלי בבית לוקח", "נתקעתי ולקחתי ... לא היה לי שטרות". לדבריו, היה בדרך לעבודה ולקח כסף לקנות אוכל וסיגריות (שם, בעמ' 56).

67. עוד הוסיף הנאשם, כי במהלך הנסיעה, השוטר זהבי הכה אותו עם אגרופים על החזה, וגם השוטר רובין שהיה ברכב הכה אותו, וזאת במשך כמעט כל הדרך. לטענתו, מסרו לו כי התפרץ לבתי כנסת ובשל האלימות שהופעלה נגדו, לבסוף הודה כי "עשה טעות" והתפרץ לשישה או שבעה בתי כנסת. כן אישר כי אמר לשוטרים שהתפרץ משום שהיה שיכור, אולם הוא לא עשה דבר (שם, בעמ' 47 - 50, 53 - 54).



68. גרסתו השלישית של הנאשם ניתנה בתחנת המשטרה, טרם היציאה ל"הובלה והצבעה". הנאשם מסר בעדותו, כי גם בתחנת המשטרה נחקר לפני יציאתו והוא חזר על הודאתו, בשל חששו מהשוטרים שהכו אותו (שם, בעמ' 48).

69. גרסתו הרביעית של הנאשם ניתנה במהלך "ההובלה וההצבעה". מדו"ח ההובלה וההצבעה שערך החוקר הרמתי עולה, כי הנאשם כיוון את השוטרים לשישה בתי כנסת (2/ת; 3/ת):

בית כנסת ברחוב בן זכאי - בדו"ח צוין, כי הנאשם מסר שהתפרץ לבית הכנסת כחודש קודם לכן, באמצעות משיכת סורגי החלון וכניסה דרך החלון. לפי הדו"ח, הנאשם גם כיוון את השוטרים לחלון האחורי. עוד מסר הנאשם, כי גנב מקופת הצדקה "אולי 50 - 60 ש"ח;

בית כנסת "עזרא הסופר" ברחוב עולה הגרדום - בדו"ח צוין, כי הנאשם מסר שהתפרץ לבית הכנסת כחודש קודם לכן, קפץ מהגדר מאחורה ושבר חלון זכוכית באמצעות "קטר". עוד מסר הנאשם, כי גנב מקופת הצדקה כ-70 ש"ח;

בית הכנסת "קדושי ישראל" ברחוב הדרור - בדו"ח צוין, כי הנאשם מסר שהתפרץ לבית הכנסת כחודש וחצי קודם לכן, דרך חלון מאחורה לאחר שעבר את החומה. הנאשם נשאל "איך זה שהחלון היה פתוח" וענה "הוא היה קצת פתוח אני הזזתי אותו ואז הוא נפל אני לא יודע אם הוא נשבר". עוד מסר, כי גנב מקופת הצדקה "40 שקל כמעט אני חושב אולי 60 גם". הנאשם גם טען כי האזעקה לא פעלה;

בית הכנסת "אליהו הנביא" ברחוב האלון - בדו"ח צוין, כי הנאשם מסר שהתפרץ לבית הכנסת כחודש וחצי לפני כן, באותו יום שהתפרץ אל בית הכנסת "גיבורי החייל", משך את הדלת והיא נפתחה. עוד מסר, כי לא מצא כלום במקום. הנאשם גם ציין, כי הדלת הוחלפה מאז, היום מדובר בדלת לבנה ובעבר היתה הדלת חומה;

בית הכנסת "גיבורי החייל" ברחוב האלון - בדו"ח צוין, כי הנאשם מסר שהתפרץ לבית הכנסת כחודש וחצי לפני כן, עלה מעל החומה, משך את הדלת מספר פעמים, והדלת נפתחה. עוד מסר כי גנב מקופת הצדקה סכום של "כמעט 80 ₪";

בית הכנסת "מרכז תפילה אוהל שמואל" ברחוב הזית - בדו"ח צוין, כי הנאשם מסר שהתפרץ לבית הכנסת מאחורה, באמצעות "חתיכת ברזל" ושבירת המנעול. עוד מסר, כי גנב מקופת הצדקה "כמעט 70 ₪", וכי לא היתה אזעקה במקום.

עוד צוין בדו"ח ההובלה וההצבעה, כי הנאשם הוסיף ומסר שהתפרץ אל שישה בתי כנסת בלבד, הוא זוכר את הסכומים שגנב, וכל ההתפרצויות היו בסביבות השעה 22:00.

70. הנאשם התייחס בעדותו לדו"ח "ההובלה וההצבעה" ומסר, כי "לקחו אותו למקומות ואמרו זה וזה אתה עשית". לדבריו, הנהג - משמע קצין הבילוש חמו - הוא שלקח אותו לשישה בתי כנסת, ואילו החוקר הרמתי אמר לו על מה להצביע. החוקר הרמתי שאל אותו אם גנב מבית הכנסת שאליו הגיעו והוא ענה שכן, וזאת למרות שאינו מכיר את המקומות ולא גנב מהם. החוקר הרמתי גם שאל אותו בדבר האופן שבו התפרץ למקום וכיוון אותו אם דרך חלון, דלת, או עבר את החומה. לדבריו, ענה לחוקר הרמתי בחיוב על שאלותיו. החוקר הרמתי גם הראה לו על מה להצביע, וכאשר לא ידע מה לענות "זרק סכומים", והמציא את האופן שבו התפרץ לאותם מקומות (שם, בעמ' 48 - 52, 70 - 72).

71. גרסתו החמישית של הנאשם ניתנה במהלך ההודעה הראשונה שנגבתה ממנו ביום 7.7.15 בשעה 16:28 (5/ת). בפתח ההודעה אישר הנאשם, כי הוא דובר עברית "מצוין". לאחר מכן נרשם מפיו של הנאשם: "אני אמרתי לך עמוד 14



כל מה שהיה אני פרצתי סך הכל ל-6 בתי כנסת ואני אפילו מרצוני הטוב לקחתי אותך ונסענו בניידת ליבנה והראיתי לך כל בית כנסת ובית כנסת שפרצתי ואמרתי לך מה גנבתי משם ואיך נכנסתי ואפילו צילמת אותי שאני מצביע לך על בית הכנסת אני מעבר לזה לא עשיתי כלום ואם הייתי עושה הייתי אומר לך עובדה שאני מה שעשיתי הראיתי והצבעתי לך".

לאחר הדברים הנזכרים, נחקר הנאשם ממושכות לגבי תיק אחר שבו מיוחסות לו עבירות נגד בת זוגו של אחיו, והכחיש כל מעורבות בו. לקראת תום החקירה, נשאל שוב הנאשם שאלות לגבי ההתפרצויות: לשאלה מדוע התפרץ לבתי כנסת, ענה כי עשה זאת משום שהיה שיכור. לשאלה כיצד ידע היכן נמצא כל בית כנסת, ענה כי הוא התפרץ לאותם בתי כנסת. לשאלה מדוע לקח את השוטרים והראה להם את בתי הכנסת ענה, כי רצה לנקות את מצפוניו. לשאלה אם מישוהו כפה עליו להצביע על בתי הכנסת, ענה בשלילה. הנאשם הוסיף, כי כל ההתפרצויות היו כחודש וחצי קודם לכן, וכי הגיע לבתי הכנסת באמצעות אופניו האדומות. הנאשם שלל כי היו ברשותו אופניים שחורות. לאחר מכן, הוצגו בפני הנאשם כל התמונות שצולמו במהלך ההצבעה, והוא נשאל שוב לגבי כל אחד מבתי הכנסת. אפרט להלן את הפרטים השונים מאלו שציין כבר בדו"ח ההובלה וההצבעה:

בית הכנסת ברחוב בן זכאי - הנאשם נשאל היכן היה הכסף בתוך בית הכנסת וציין כי היה בארון לבן קטן שבתוכו צלחת של קופת צדקה. נאמר לנאשם כי היה שם סכום של 700 ₪, אולם הנאשם עמד על כך כי היו שם 50 - 60 ₪ בלבד;

בית כנסת "עזרא הסופר" ברחוב עולה הגרדום - הנאשם ציין כי הגיע לשם עם אופניים כחולים שהיו לו באותה תקופה, וראה אותו שם אדם, והוא אמר לו שהוא מחפש מים. עוד הוסיף, כי ניסה להוריד את הטלוויזיה והאזעקה החלה לעבוד במקום, ולכן השאיר את הטלוויזיה והלום שהיה ברשותו במקום וברח משם;

בית הכנסת "קדושי ישראל" ברחוב הדרור - הנאשם חזר על הפרטים שנרשמו מפיו בדו"ח ההובלה וההצבעה;

בית הכנסת "אליהו הנביא" ברחוב האלון - הנאשם חזר על הפרטים שנרשמו מפיו בדו"ח ההובלה וההצבעה;

בית הכנסת "גיבורי החייל" ברחוב האלון - הנאשם חזר על הפרטים שנרשמו מפיו בדו"ח ההובלה וההצבעה;

בית הכנסת "מרכז תפילה אוהל שמואל" ברחוב הזית - גם כאן הנאשם חזר על הפרטים שנרשמו מפיו בדו"ח ההובלה וההצבעה.

עוד נשאל הנאשם אם מישוהו כפה עליו לבצע הובלה והצבעה, ונרשם מפיו של הנאשם "לא זה היה מרצוני הטוב כדי לנקות את המצפון שלי". עוד ציין, כי התפרץ על מנת להשתמש בכסף לרכישת אלוהול. לדבריו, לא הגיע למשטרה עד לאותו יום, למרות שידע שמחפשים אותו, משום שרצה שייצג אותו עורך דין.

72. הודעה נוספת נגבתה מהנאשם ביום 9.7.15 (ת/6). הנאשם נשאל על אודות המטבעות שנתפסו עליו ומסר, כי מדובר בכסף שהרוויח בעבודתו. הנאשם גם הכחיש כי התפרץ למקומות נוספים. הנאשם הכחיש כי התפרץ אל בתי הכנסת עם כפפות. הנאשם חזר על כך כי אמר אמת בחקירה הקודמת ובהצבעות על בתי כנסת.

73. לעומת זאת, בעדותו מסר הנאשם, כי שימש כשומר ביבנה משך כארבעה או חמישה חודשים החל מחודש פברואר 2015, וכי נהג לעבוד בלילות באתר הבנייה ולישון שם, ומכאן שלא התפרץ לבתי הכנסת כמיוחס לו (שם, בעמ' 57 - 58).

74. עוד מסר הנאשם בעדותו, כי הוא חזר והודה גם במסגרת ההודעות שנגבו ממנו, רק משום שהכו אותו ברכב והוא חשש מהשוטרים. לדבריו, אמנם אמר לחוקר שהוא יודע עברית, אולם לא קרא את ההודעות משום שאינו יודע



קרא וכתוב, וגם לא הקריאו לו את ההודעות. החוקר אמר לו "יאללה תחתום" והוא חתם עליהן. עוד מסר, כי היה מבולבל משך כל החקירה ולפיכך מסר לראשונה רק בבית המשפט, כי הכו אותו והטעו אותו (שם, בעמ' 48 - 49, 53 - 55, 70).

75. הנאשם התייחס בעדותו למספר פרטים שמסר בהודעותיו, כדלקמן: כאשר נשאל אם אמר לחוקר הרמתי כי הוא מבקש לנקות את המצפון שלו, אמר הנאשם "מה זה?", ולאחר מכן הוסיף, כי אינו יודע מה זה "מצפון" (שם, בעמ' 67); תחילה הכחיש כי מסר שהחליפו את הדלת בבית הכנסת, כמיוחס באישום הרביעי, ולאחר מכן הודה שאמר זאת רק לשאלת החוקר. לדבריו, החוקר שאל אותו איך ייתכן שהדלת כעת בסדר אם הוא התפרץ דרכה, ומטעם זה ענה שאולי החליפו אותה. אולם ציין, כי לא ידע את צבע הדלת (שם, בעמ' 70 ו-73); עוד הכחיש כי אמר שפגש אדם שהגיע לתקן את המים בבית הכנסת "עזרא הסופר", וציין כי גם פרט זה מסר לו החוקר (שם, בעמ' 71); הנאשם מסר, כי אמנם אמר במשטרה, כי היו לו אופניים, אולם מדובר היה באופניים בצבע כחול עם חלודה, ולא בצבע אדום. לדבריו, מעולם לא היו לו אופניים בצבע אדום, והוא ציין זאת בחקירה כי "סתם זרק" (שם, בעמ' 67 - 69).

76. כאן המקום להוסיף, להשלמת התמונה העובדתית, כי העיד גם דני פולקובסקי, ששימש כמעסיק של הנאשם. לדבריו, הנאשם עבד אצלו כשומר והיה אמור לשמור על המקום מפני פריצות. בשעות הלילה, היה הנאשם ישן במקום העסק, ואילו בשעות היום, היה חופשי לעיסוקיו. לדבריו, ייתכן כי הנאשם ישן בחלק משעות הלילה. לנאשם היו אופניים והוא היה נוסע עליהם באופן שגרתי. המדובר היה באופניים ישנות ופשוטות בצבע כהה, שחלקו חלוד. לאחר שעיין בהודעה אישר כי האופניים היו שחורות. עוד הוסיף, כי שוטר הגיע למקום על מנת לעיין במצלמות, וכי ניתן היה לבדוק אם הנאשם נמצא במקום במועדים הרלוונטיים (שם, בעמ' 63 - 65).

הערכת מהימנותו של הנאשם

77. הנאשם שינה את גרסתו מהקצה לקצה. הנאשם עבר מהכחשה גורפת, להודאה מלאה הכוללת פרטים רבים על אודות אירועי ההתפרצות. לטענותיו של הנאשם שני חלקים מהותיים: הנאשם טען, כי הודה ברכב, בשל האלימות שנקטו נגדו הבלשים, ולאחר מכן דבק בגרסתו, הן במהלך המכונה "הובלה והצבעה" והן בהודעות שמסר בהמשך לכך; הנאשם גם טען, כי השוטרים הם שהובילו אותו לבתי הכנסת והם שהראו לו על מה להצביע, ומכאן הפרטים על ההתפרצויות שמסר גם בהודעותיו.

78. אומר, כי עדותו של הנאשם איננה מעוררת אמון רב. אם אמנם נכונה טענתו, כי שוטרים הכו אותו במהלך הנסיעה והוא הודה רק בשל כך, ניתן היה לצפות, כי ימסור בהזדמנות הראשונה את גרסתו זו. אולם, לא זו בלבד, שהנאשם לא מסר דבר על האלימות שננקטה נגדו במהלך הודעותיו במשטרה, אלא שגם בדיונים הראשונים בהליך דן, לא הובאה התייחסות מפורטת מפיו בדבר האלימות שננקטה נגדו, ולאחר מכן חלו גם שינויים בטענות שהובאו מפי בא כוח הנאשם. גם בעדותו מסר הנאשם גרסה מאוד מצומצמת, הנעדרת פירוט של ממש, בדבר השימוש באלימות נגדו במהלך הנסיעה. עוד יש להוסיף, כי לפי המיוחס בדו"ח "ההובלה והצבעה", לא זו בלבד שהנאשם הוא שכיוון את השוטרים למקומות שאליהם התפרץ, אלא גם מסר פרטים על אודות אופן ההתפרצות. על פרטים אלו חזר הנאשם במהלך הודעותיו, תוך שהוא מכחיש את מעורבותו בתיק האחר. הנאשם אישר בעדותו, כי אמנם חזר על הפרטים, אולם עשה זאת בתשובה לשאלות ששאל אותו החוקר הרמתי.

79. עם זאת, התרשמתי באופן בלתי אמצעי, כי הנאשם הוא איש דל ופשוט והעברית שבפיו בסיסית ביותר. במהלך עדותו היה צורך של ממש לדובב אותו ולשדלו למסור גרסתו, והתשובות שבפיו היו קצרות ביותר. ניכר גם בעדותו, כי יש לו צורך של ממש לרצות את השואל. לעיתים אישר בתשובותיו שאלות, שאך זה מקרוב שלל, והכל בהתאם לנוסח השאלה. לרבות מהשאלות גם מסר תשובות, שקשה היה להבינן בשל רמת השפה הבסיסית שבפיו. סביר להניח, כי גם



בא כוח הנאשם נתקל בקושי דומה בעת ששוחח עמו. מכאן, שבהערכת מהימנותו של הנאשם יש לקחת בחשבון את הבדלי השפה והתרבות, וכן את דלותו, העשויים ליצור רושם מוטעה כי מדובר בעד לא מהימן (ע"פ 8649/11 **אבום נ' מדינת ישראל** (20.12.12)).

80. יתר על כן, התרשמתי כי קיים פער של ממש בין רמת השפה שהובאה מפיו ברישומים מסוימים מתוך החקירה ובין השפה והנוסח שבה עשה שימוש בעדותו. בהודעותיו של הנאשם, ניתן להתרשם, כי על רוב רובן של השאלות שנשאל ענה בקצרה ובלאקוניות, וזאת למעט ביחס לשאלות ספורות, שבהן ללא כל הסבר קיים ניסוח בהיר בשפה ברמה גבוהה בהרבה מזו שעשה בה שימוש בעדותו.

כך למשל, השתכנעתי, כי אין זה סביר שהנאשם אמר את הדברים בנוסח שצוין מפיו בפתח הודעתו הראשונה, כפי שצוטטו למעלה, שלפיהם לקח את השוטר "מרצונו הטוב" והראה לו "כל בית כנסת ובית כנסת" ו"אפילו צילמת אותי שאני מצביע לך". גם לא סביר שאמר משפט שאורכו כארבע שורות בעברית רצופה ונטולת שגיאות. מצאתי שגם לא סביר שהנאשם אמר שרצה "לנקות את המצפון", כאשר כלל לא ידע את פירושה של מילה זו בעדותו.

מכאן שהגעתי למסקנה, כי טענתו של הנאשם, כי אך אישר דברים שאמרו לו השוטרים, והוסיף פרטים שלא היו בידיעתו - היא סבירה.

81. לא התעלמתי מהעובדה, כי בעוד הנאשם הודה במסגרת הודעותיו בעבירות המיוחסות לו בתיק דנן, הכחיש כל קשר לעבירות שיוחסו לו בתיק האחר. אולם, הנאשם הסביר את הפער בין הגרסאות, בכך שמרגע שהודה במהלך הנסיעה, דבק בהודאתו, וזאת משום חששו מהבלשים. אולם בלשים לא היו מעורבים בחקירה בתיק האחר.

82. כאן המקום להתייחס לטענות הצדדים באשר להשוואה שבין המידע שנמסר מפיו של הנאשם במהלך השלבים השונים של החקירות ובין המידע האובייקטיבי על אודות ההתפרצויות. באת כוח התביעה טענה בהקשר זה, כי ההתאמה בין הפרטים מלמדת, כי הודאתיו של הנאשם הן הודאות אמת, משום שרק מי שהתפרץ לבתי הכנסת יכול היה לדעת מידע זה. מנגד, טען בא כוח הנאשם, כי הנאשם לא מסר כל מידע חדש שלא היה בידיעת החוקרים וכי ההתאמה מלמדת דווקא, על כך שהחוקרים שמו בפיו של הנאשם את הדברים.

83. צודקים באי כוח הצדדים, כי התאמה בין הפרטים יכולה לשרת את טענותיהם של כל אחד מהם. אולם, וזה העיקר, הנאשם לא מסר לשוטרים מידע נוסף כלשהו, שלא היה ידוע למשטרה קודם לכן. השתכנעתי, כי כל המידע שצוין בדו"ח ההובלה וההצבעה ובהודעותיו של הנאשם היה ידוע קודם לכן למשטרה. בפרט אתייחס לטענת באת כוח התביעה, כי המידע על אודות החלפת הדלת באישום הרביעי מדלת חומה ללבנה לא היתה ידועה למשטרה. מדו"חות הפעולה בתיק עולה, כי המשטרה ידעה כי הדלת הראשית נפגעה (ת/29). יתר על כן, השוטרים סיירו בבתי הכנסת בסמוך למועד ההתפרצויות ואף צילמו תמונות (ת/13; ת/26). מכאן, שכל המידע על אודות ההתפרצויות, אופן ההתפרצויות, ומה בדיוק נלקח, היה בידיעת השוטרים מזה זמן רב, קודם לחקירותיו של הנאשם.

84. יתר על כן, נמצאו מספר פערים בין הפרטים שמסר הנאשם ובין הפרטים האובייקטיביים הידועים, וזאת ביחס למספר נושאים: הנאשם מסר בדו"ח ההובלה וההצבעה כי היו לו אופניים בצבא אדום, ואילו בהודעותיו ובעדותו מסר כי היו לו אופניים בצבע כחול או שחור. מעדות מעסיקו של הנאשם עולה גם כי אופניו של הנאשם היו כהים; בית הכנסת ברחוב בן זכאי - הנאשם מסר כי גנב 50 או 60 ₪, בעוד שהלכה למעשה נגנב סכום של כ-700 ₪. לא מצאתי כל סיבה מדוע דווקא בנושאים אלו, לא ימסור הנאשם דברי אמת, אם אמנם התפרץ לבתי הכנסת והודה באחריותו.

85. הגעתי, אפוא, למסקנה כי למרות הקושי לייחס לנאשם מהימנות של ממש, בשל השינויים התכופים בגרסתו, לא ניתן לקבוע, כי גרסתו של הנאשם שלפיה הוכה בנסיעה והובל על ידי השוטרים במהלך המכונה "הובלה והצבעה" -



היא שקרית. גם לא ניתן לקבוע כי ההודאות שמסר הנאשם הן הודאות אמת, וזאת בעיקר משום שכל המידע שמסר היה כבר בידיעת המשטרה, וטענתו של הנאשם בהקשר זה, כי אך אישר שאלות שנשאל - היא סבירה.

התמונה הראייתית - סיכום ביניים

86. הליך הסקת הממצאים בדבר התמונה העובדתית בתיק דנן - אינו פשוט. מחד גיסא, קיים קושי מובנה ליתן אמון בשוטרים, לאור הסתירות שבגרסאותיהם והפגמים בחקירה שנערכה. בפרט יש להדגיש, את הליקויים המהותיים בתיעוד החקירה, והסתרת מעורבותם של קצין הבילוש ורכז המודיעין, שיש בהם כדי להשליך על הערכת המהימנות של כלל השוטרים המעורבים בחקירה. מאידך גיסא, גם גרסתו של הנאשם איננה מעוררת אמון של ממש, ובפרט בשל היעדר הקוהרנטיות שבה, עדותו הדלה ונעדרת הפירוט בבית המשפט.

87. יש בתמונה ראייתית זו כדי לפגוע בקביעת ממצאים פוזיטיביים ביחס לשתי טענות מרכזיות של הנאשם: האחת, הטענה כי שוטרים נקטו באלמות נגדו; השנייה, הטענה כי הובל על ידי שוטרים לבתי הכנסת במהלך המכונה "הובלה והצבעה". עם זאת, בהינתן חובת ההוכחה על התביעה, ובשל הקושי לייחס מהימנות של ממש לגרסת השוטרים, לכל הפחות מתעורר ספק אם אמנם הוכה הנאשם במהלך הנסיעה ואם הובל על ידי השוטרים.

88. מכל מקום, אין בקשיים העובדתיים שתוארו, כדי למנוע קביעת ממצאים בתיק בהתאם לתמונה העובדתית, המבוססת על הגרסה המשותפת של הצדדים ועל הראיות האובייקטיביות הקיימות בתיק. למעשה, גם אם אתעלם לחלוטין מגרסת הנאשם, התמונה העובדתית מלמדת, כי החקירה התנהלה שלא בהתאם להוראות החוק, והכל תוך פגיעה קשה בזכויותיו של הנאשם. לכל אלו יש להם השלכה על הממצאים שבתיק, והכל כפי שיפורט להלן.

חקירה שלא כחוק ופגמים בחקירה

89. ניתן לקבץ את הפגמים שנפלו במקרה הנדון לשתי קבוצות עיקריות, שכל אחת מהן כוללת פגיעה במספר זכויות משנה:

קבוצה אחת עניינה באי תיעוד ראוי של החקירה, ובכלל זה - החקירה ברכב, וחקירות נוספות לא תועדו כלל או תועדו באופן בלתי ראוי; לא נגבתה מהנאשם הודעה מסודרת עם הגעתו לתחנת המשטרה; הנאשם נלקח לשחזור ללא תיעוד חזותי או קולי.

קבוצה שנייה עניינה פגיעה בזכויותיו של הנאשם במהלך החקירה, ובכלל זה - אי מתן הודעה ראויה לנאשם על אודות זכויותיו, פגיעה בזכות השתיקה ובזכות ההיוועצות במהלך החקירה ברכב; חקירת הנאשם בשפה העברית והחתמתו על הודעותיו מבלי שהוא יודע לכתוב ולקרוא בעברית.

90. לצד הפגמים שנפלו בחקירה עומדת הסתרת מעורבותם של קצין הבילוש ורכז המודיעין בחקירה, והסתירות הרבות שבין גרסאות השוטרים. כאשר בוחנים את הפגמים בחקירה, יחד עם אי אמירת האמת על ידי השוטרים, מתעוררת תחושה קשה כי השוטרים שהיו מעורבים בחקירה פעלו להסתרת התנהלות בעייתית נוספת מצדם.

אי תיעוד ראוי של החקירה

91. תחילה לפגמים שעניינם בתיעוד החקירה. נפתח במושכלות ראשונים - הוראות החוק הרלוונטיות. חוק סדר הדין הפלילי (חקירת חשודים), התשס"ב - 2002, קובע כדלקמן:

עמוד 18



3" (א) חקירת חשוד תתנהל בתחנת המשטרה ... אלא אם סבר השוטר כי לא ניתן לנהל בתחנה או שיש צורך עיני לנהל בדחיפות מחוץ לתחנה, או אם סבר הקצין הממונה כי קיים צורך עיני בחקירת חשוד מחוץ לתחנה.

(ב) ההחלטה בדבר ניהול חקירת חשוד מחוץ לתחנה והנמקתה יתועדו בכתב סמוך ככל האפשר לקבלת ההחלטה.

...

4 (ב) תיעוד בכתב של חקירת חשוד יכלול את עיקר חילופי הדברים וכן התגובות או תנועות הגוף שהן תחליף לחילופי דברים, שנעשו בין חוקר לחשוד או בנוכחותו של חשוד, באופן שישקף נכונה את המתרחש בחקירה, מראשיתה ועד סופה; התיעוד בכתב יערך בו זמנית עם חקירת החשוד או סמוך לה ככל האפשר.

...

7 (3) חקירת חשוד בעבירה שאינה מנויה בתוספת ... תתועד בתיעוד חזותי, בתיעוד קולי או בתיעוד בכתב.

...

8 (3) יהיה לשוטר יסוד להניח שהחשוד אינו יודע קרוא וכתוב ... תתועד החקירה בתיעוד חזותי או בתיעוד קולי.

9. חקירת חשוד מחוץ לתחנה תתועד בתיעוד חזותי, קולי או בתיעוד בכתב; ואולם שחזור של עבירה בידי החשוד יתועד בתיעוד חזותי בלבד."

92. הוראות חוק סדר הדין הפלילי, שפורטו, מעגנות בראש ובראשונה את החובה לתעד את חקירת החשוד באופן ראוי. לפי הוראות החוק, חקירה תנוהל בתחנת המשטרה ותתועד באופן מלא המשקף את התנהלות החקירה במלואה. החובות המוטלות על רשויות החקירה לתעד את החקירה במלואה, באופן הקבוע בחוק, אינן חובות טכניות. הן נועדו לוודא שמירה על הליך הוגן והגנה על הנאשם מפני פגיעה בזכויותיו. לצד זאת, הן נועדו לספק לנאשם, לבאי כוח הצדדים ולבית המשפט תמונה עובדתית מלאה, ככל הניתן, בדבר מהלך החקירה. רק באמצעות תיעוד מלא וראוי, יהיה בידי בית המשפט להתרשם מגרסתו של הנאשם וכן לוודא כי נשמרו זכויותיו של הנאשם במהלך החקירה. הצורך בתיעוד מלא של חקירת הנאשם מקבל משנה תוקף, כאשר התביעה מבקשת לאמץ את הודאת הנאשם, כראיה מרכזית להרשעתו. יתר על כן, בחוק גם נקבעו מצבים שבהם רישום הודעה לא יכול לספק לבית המשפט את ההתרשמות הנדרשת מהחקירה ומכאן נקבעה חובת תיעוד חזותי או קולי.

93. על חשיבותה של חובת התיעוד עמד בית המשפט העליון, לא אחת. כך, בע"פ 1361/10 **מדינת ישראל נ' זגורי** (2.6.11) קבע בית המשפט העליון:

"ביסודו של חוק חקירת חשודים עומד הרצון להבטיח, כי הודאת חשוד לא תינתן בעקבות נקיטת אמצעי חקירה פסולים אלא באופן "חופשי ומרצון" ... כן נועד התיעוד לשמש גורם הרתעתי כלפי גורמי החקירה מפני נקיטת אמצעים מעין אלה ... בכך מחזק אמצעי התיעוד את היקף ההגנה על זכויותיו של חשוד" (שם, בפסקה כ').



ועוד קבע בית המשפט העליון באותה פרשה:

"חובת התיעוד, כפי שעוצבה והוטמעה בפסיקה, מקורה בעקרונות כלליים שונים, ובכללם תקינות ההליך המינהלי וטהרו והגינותו של ההליך הפלילי, ואוסף כי גם כמובן - בשכל הישר. לגורמי החקירה עצמם חשיבות התיעוד נובעת, בראש וראשונה, משיקולי תקינותו של ההליך המינהלי; אין זה מתקבל על הדעת שהחקירה תתנהל על פי זכרונם של החוקרים וללא תיעוד מסודר. אין להכביר מלים על חשיבותם של פרטים וממצאי עובדה בהליך הפלילי - אלה יכולים להביא לשלילת חרותו של אדם או מנגד להסיר מעליו עננת אשמה ולשלחו לחופשי; משכך ראוי שתובטח אמינותם, במידה רבה ככל שניתן, של פרטי מידע המובאים בפני בית המשפט. הרבה כבר נאמר על תעתועי הזכרון האנושי ויכולתו המוגבלת לאצור כל פרט ופרט, ובדאי בחלוף זמן ... ומכאן, בין היתר, חשיבות ניהולו של רישום מדויק" (בפסקה כה'; ראו גם: ע"פ 8107/09 **דענא נ' מדינת ישראל**, פסקה 20 (27.06.11)).

94. יש לתעד כל חקירה של חשוד במלואה ובאופן מדויק, גם אם היתה חקירה קצרה בלבד, על אחת כמה וכמה כאשר היא מתבצעת שלא במשרד החקירות. מכאן שאין לקבל פרקטיקה של חקירות שאינן מתועדות באופן ראוי והולם. באשר ל"תשאולים" נעלמים, או כאלו שלא תועדו כראוי, כבר קבעו בתי המשפט, לא אחת, שמדובר בהפרת דין מכוונת המעוררת חשש כי היה לשוטרים אינטרס בהסתרת החקירה.

95. לענין תיעוד סלקטיבי, לפי שיקול דעתו של שוטר, קבע בית המשפט העליון, כי:

"... לא למותר כי המשטרה תחזור ותשנן לחוקריה את חובתם לנהל רישום מלא, מסודר ומדויק של כל שלבי החקירה וכל פעולה ופעולה הנעשית במהלך החקירה ... מחובת החוקר לרשום ולתעד גם פעולה שלפי הבנתו אינה "מהותית". כי מה שבעיניו אינו "מהותי", עשוי להיות מהותי, ואולי אף מהותי ביותר, בעיניו של הנאשם או סניגורו, ולימים אף בעיני בית המשפט, והעדר הרישום עלול, על כן, לקפח את הנאשם בהגנתו... (ע"פ 2511/92 **חטיב נ' מדינת ישראל** (1993)).

96. לאחרונה, אף פסל בית המשפט המחוזי הודאות שמסרו חשודים בתיק רצח, וזאת בעיקר בשל היעדר תיעוד של "תשאולים מקדימים" והיעדר אזהרה והודעה כדין באותן חקירות, שהיה בהם גם כדי לפגוע בזכות ההיוועצות בעורך דין (תפ"ח (מחוזי, מרכז) 10101-11-09 **מדינת ישראל נ' ע' ש'** (29.11.15); ראו גם: תפח (מחוזי, מרכז) 22149-10-13 **קרני נ' מדינת ישראל** (21.12.15)).

97. יתר על כן, החובה לערוך תיעוד קולי או חזותי, במצבים שנמנו בחוק, כמו אי ידיעת השפה העברית, אי ידיעת קרוא וכתוב, או ביציאה לשחזור, נועדה להבטיח כי בית המשפט יוכל להתרשם באופן בלתי אמצעי מחקירת החשוד. תקינות ההליך בהקשר זה היא ערובה לא רק לשמירה על זכויותיו של הנאשם אלא גם לגילוי האמת (ע"פ 8974/07 **הונצ'יאן לין נ' מדינת ישראל**, בסעיף 7 לפסק דינו של כבוד השופט יורם דנציגר (03.11.10); עפ 3477/09 **מדינת ישראל נ' חאדר**, בסעיף 29 (04.02.10); ראו רע"פ 4142/04 **מילשטיין נ' התובע הצבאי**, פסקה 25 לפסק דינה של השופט ע' ארבל (14.12.2006); ד"ר חגית לרנאו "הודאות שווא הרשעות שווא" **עלי משפט** יא 356 (תשע"ד)).

98. במקרה הנדון, נפלו פגמים חמורים בתיעוד חלקים מהותיים מתוך החקירה, כמפורט להלן.

99. הנאשם נחקר מחוץ לתחנת המשטרה וללא תיעוד ראוי -



חקירת הנאשם ברכב היא חקירה לכל דבר ועניין. כינוי החקירה "תשאול" או "תחקור" על ידי השוטרים, אין בו כדי לספק פטור לשוטרים ממילוי הוראות החוק. לא מצאתי כל הסבר לחקירת הנאשם ברכב במהלך הנסיעה, ובפרט כאשר מדובר בחקירה שהתנהלה זמן רב לאחר ההתפרצויות. גם לא נטען בפניי, כי היה צורך חקירתי בניהול החקירה ברכב. ממילא גם לא התקבלה כל החלטה בכתב של הקצין הממונה לערוך חקירה ברכב. יתר על כן, החקירה לא תועדה בהודעה מסודרת, ודו"חות הפעולה של השוטרים, חסרים פרטים מהותיים, בדבר ניהול החקירה. אין בידי לאמץ, בהקשר זה, את טענת הבלשים, שהפערים בין הגרסאות נובעים מעיסוקים אחרים במהלך הנסיעה. לו היתה החקירה מתנהלת בתחנת המשטרה ומתועדת בהודעה מסודרת או בתיעוד חזותי, לא היו מתגלות מחלוקות באשר למה שאירע במהלך החקירה. הבלשים הם שבחרו בניהול חקירה ברכב ולא תיעדו את החקירה במלואה. מטעם זה, גם אין הם יכולים להישמע בטענות בהקשר זה.

את היעדר התיעוד של החקירה ברכב יש לבחון לצד הסתירות, שכבר פורטו, בין גרסאות הבלשים באשר למה שאירע ברכב, משום שכל אלו יחדיו מבססים את ההתרשמות, כי לבלשים היה אינטרס להסתיר את ההתרשמות ברכב, וכי התגלה אך טפח אחד מהתמונה הראייתית הכוללת. בהיעדר תיעוד מספק של חקירה מהותית זו - שהיתה החקירה הראשונה - גם לא ניתן לדעת אם הופעלו במהלכה אמצעים פסולים, כטענת הנאשם, ומה היו הנסיבות שבהן הודה הנאשם לראשונה במיוחס לו, לאחר שתחילה הכחיש כל קשר למעשים.

100. הנאשם נחקר עם הגעתו לתחנת המשטרה ובלי שנגבתה ממנו הודעה מסודרת -

עם הגעתו של הנאשם לתחנת המשטרה, לא נגבתה ממנו הודעה מסודרת, ועל מה שאירע טרם היציאה למהלך המכונה "הובלה והצבעה", ניתן ללמוד אך מתוך מזכר שערך החוקר הרמתי. מזכר זה מתעד, לכאורה, חזרה של הנאשם על הודאתו בהתפרצויות, הודעה לנאשם בדבר זכויותיו וזכותו של הנאשם על זכותו להיוועץ בעורך דין. מכאן שמדובר על חקירה לכל דבר ועניין, וגם אם היתה חקירה קצרה, היה על החוקר הרמתי לתעד בהודעה. לא מצאתי בעדותו של החוקר הרמתי כל הסבר מניח את הדעת לעניין זה. גם לא ניתן לדעת באילו נסיבות חזר הנאשם על ההודאה שמסר ברכב, ואילו פרטים מסר. יתר על כן, גם לא נרשמה על גבי המזכר השעה שבה נערך, ולא ניתן לדעת בבירור אם נערך קודם ליציאה למהלך המכונה "הובלה והצבעה" או אחריו. לכך יש להוסיף, כי גם לא ניתן כל הסבר בדבר הדחיפות ליציאה למהלך המכונה "הובלה והצבעה" טרם נחקר הנאשם, שהרי אירועי ההתפרצות המיוחסים אירעו זמן רב לפני החקירה.

אי גביית הודעה טרם היציאה למהלך המכונה "הובלה והצבעה" גם אינו מאפשר לבית המשפט להתרשם מכנות ההובלה שנטען שבוצעה על ידי הנאשם וממהימנות הפרטים שמסר לכאורה. מכאן, שגם בהקשר זה, מתעורר החשש, כי ההימנעות מתיעוד מסודר, נועדה להסתיר מבית המשפט את התמונה העובדתית המלאה והאמיתית.

101. הנאשם יצא לשחזור שלא תועד בתיעוד חזותי -

המהלך שכונה "הובלה והצבעה" הוא שחזור לכל דבר ועניין, גם אם כונה אחרת על ידי השוטרים. הנאשם, כך לפי הנטען, הוביל את החוקרים לבתי כנסת שאליהם התפרץ והראה להם כיצד התפרץ לאותם בתי כנסת. מכאן, כי לפי הנטען, הנאשם שחזר את מעשיו והיה על השוטרים לתעד השחזור בתיעוד חזותי, בהתאם להוראות החוק.

מעורבותו של קצין הבילוש חמו בחקירה, בכלל, ובשחזור בפרט, הוסתרה הן על ידי חמו עצמו שכלל לא ערך דו"ח פעולה ביחס להשתתפותו, והן על ידי החוקר הרמתי שלא ציין את נוכחותו בדו"ח "ההובלה והצבעה". הסתרה זו הינה בבחינת נקיטה בשיטת "ההכחשה הטוטאלית", משמע לא זו בלבד שהוכחשו טענותיו של הנאשם, שהובל על ידי השוטרים, אלא שהוסתרה והוכחשה מעורבותו הכללית של חמו בחקירה. שיטה זו נועדה לתאר את הנאשם כשקרן ולגרום לכך שבית המשפט לא ייתן כל אמון בגרסתו. לו היו השוטרים מתעדים את השחזור חזותי, ממילא גם לא יכולים



היו להסתיר את חלקו של חמו באירוע. הסתרת מעורבותו של חמו הן על ידי חמו עצמו והן על ידי החוקר הרמתי, יש בה כדי ללמד, לפחות ברמת הספק, כי השוטרים הסתירו גם פרטים נוספים על אודות המהלך. היעדר התייעוד והסתרת מעורבותו של חמו, מהווים נדבך נוסף בפגיעה במהימנות השוטרים. מכאן, כי אין בידי לקבוע, על יסוד גרסאותיהם, כי הנאשם הוא שהובילם אל בתי הכנסת והוא זה שמסר ביוזמתו מידע על ההתפרצויות.

102. נגבתה מהנאשם לראשונה הודעה לאחר חקירה ממושכת שלא תועדה כראוי -

רק לאחר שהנאשם נחקר במשך שעות, ברכב, בתחנת המשטרה, ובשחזור, נגבתה מהנאשם לראשונה הודעה. במהלך כל שעות החקירה, לא תועדה החקירה כראוי וכפי הנדרש בהוראות החוק. לאור הקושי לייחס לשוטרים מהימנות של ממש בנסיבות אלו, גם לא ניתן לדחות את טענותיו של הנאשם, כי ננקטה נגדו אלימות ברכב, וכי השוטרים הובילו אותו במהלך השחזור, וזאת למרות הקושי לייחס גם לו מהימנות. גם לא ניתן בנסיבות אלו לעמוד כדבעי על מהימנות ההודעה שנגבתה. משמעות הדבר, כי לפגמים החמורים בחלקים הראשונים של החקירה, ישנה השלכה ישירה, על קבילות ההודעות.

היעדר יידוע ופגיעה בזכות ההיוועצות

103. עתה לפגמים שעניינם בהפרת זכויותיו של הנאשם במהלך החקירה.

104. זכות הייצוג וההיוועצות בעורך דין המסורה לחשוד בפלילים הוכרה כזכות יסוד מרכזית בשיטת המשפט הישראלית, כבר לפני שנים רבות (ראו: ע"פ 307/60 יאסין ואח' נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד יז (3) 1541, 1570 (1963); ע"פ 96/66 טאו נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד כ (2) 545, 539 (1966); ע"פ 533/82 זכאי נ' מדינת ישראל, פ"ד לח (3) 57, 65 (1984); ע"פ 334/86 סבאח נ' מדינת ישראל, פ"ד מד (3) 865, 857 (1990); ע"פ 747/86 אייזמן נ' מדינת ישראל, פ"ד מב (3) 447, 453 (1988).

105. זכות הייצוג וההיוועצות בעורך דין מסייעת לשמירה על זכויותיהם של נחקרים, להבטחת הגינותם של הליכי החקירה ולמניעת ניצול לרעה של פערי הכוחות המובנים בין הנחקר ולחוקרים. היוועצות עם עורך דין מסייעת לוודא כי הנחקר מודע למכלול זכויותיו, ובהן הזכות לחקירה הוגנת, החיסיון מפני הפללה עצמית וכן זכות השתיקה. זכות ההיוועצות מסייעת לשמור על תקינות החקירה ועל אמינותן של הראיות המושגות בחקירה (ע"פ 747/86 אייזמן נ' מדינת ישראל, אייזמן נ' מדינת ישראל, פ"ד מב (3) 447, 453 (1988) בעמ' 452. בג"צ 3412/91 סופיאן עבדאללה נ' מפקד כוחות צה"ל באיזור חבל עזה, פ"ד מז (2) 847, 843 (1993); בג"צ 1437/02 האגודה לזכויות האזרח בישראל ואח' נ' השר לביטחון פנים ואח', פ"ד נח (2) 764, 746 (2004); הלכת יששכרוב, בפסקה 14; כן ראו: ד' בין "זכותו של חשוד הנתון במעצר לסניגור בהליכי החקירה - לקראת פתרונות של 'פשרה'" הפרקליט לט (תש"ן) 108; י' תירוש "'הזכות לייצוג משפטי בחקירה' - כללי הצייד במבחן המשפט המשווה" משפט וצבא 14 (תש"ס) 91.

106. זכות ההיוועצות של עצור עוגנה בסעיף 34 לחוק סדר הדין הפלילי:

"עצור זכאי להיפגש עם עורך דין ולהיוועץ בו."

107. לפי סעיף 19 לחוק הסניגוריה הציבורית, התשנ"ו - 1996:

"נעצר אדם והובא לתחנת משטרה ... או שהוא חשוד בביצוע עבירה, יודיע לו הממונה על התחנה או החקירה, בהקדם האפשרי, כי באפשרותו לבקש מינוי סניגור ציבורי אם הוא זכאי לכך לפי חוק".



108. מחוק הסניגוריה הציבורית עולה, כי על הממונה על החקירה להודיע לא רק לעצור אלא גם לחשווד על זכותו לבקש מינוי של סניגור ציבורי, אם החשווד זכאי לכך. יתר על כן, על ההודעה להתבצע לפני חקירתו של החשווד, על מנת להגשים את מטרות ההיוועצות. ללא ידיעה על הזכות ההיוועצות, לא יהיה הנחקר מודע לזכותו לבקש להיוועץ בעורך דין, והדבר עלול לפגוע בזכות ההיוועצות גופה ואף להוביל בנסיבות מסוימות לפגיעה בהגינות החקירה. גם לא ניתן לקבל מצב שבו החוקרים משהים את ההודעה על מעצרו של נחקר, על מנת למנוע ממנו לממש את זכות ההיוועצות בעורך דין. יתר על כן, יש להקפיד על כריכת ההודעה על זכות ההיוועצות עם ההודעה על הזכות לסניגור ציבורי, והמועד הראוי למתן ההודעה הכפולה הוא מיד בתחילת החקירה. הוויתור על עורך דין צריך להיות מפורש ועליו להיות מתועד וחתום על ידי הנחקר (ראו: פסק דין הונצ'אן לין, בפסקה כ"ג לפסק דינו של כבוד השופט א' רובינשטיין; ע"פ 10049/08 אבו עצה נ' מדינת ישראל, בפסקה 104 ו-114 (23.08.12); עפ 9956/05 שי נ' מדינת ישראל, פ"ד סג(2) 764, 742 - 765, 780 (2009); פסק דין אלזם, בפסקה 25 לפסק דינו של השופט א.א. לוי; פסק דין יששכרוב, בפסקה 15 - 17; ראו גם: תפ"ח (מרכז - לוד) 10101-11-09 מדינת ישראל נ' ע' ש', בפסקה 360 לפסק דינו של כבוד השופט מ' פינקלשטיין, סגן הנשיא (29.11.15)).

109. עוד יש לציין, כי בעקבות הלכת יששכרוב פרסמה המשטרה את נוהל מס' 03.300.268 בדבר יידוע חשווד בדבר זכויותיו בטרם חקירה (28.4.14). נוהל זה נועד לקבוע הוראות בדבר יידוע חשווד בדבר זכויותיו טרם חקירה. בין היתר נקבע בנוהל, כי על החוקר להביא לידיעת הנחקר, טרם חקירתו, את עיקרי העובדות בדבר החשד המיוחס לו וכל להודיעו בדבר זכות השתיקה וזכות ההיוועצות עם עורך דין (על היקף היידוע ראו: גליה ניצני "על מימוש של זכות ההיוועצות בסניגור ועל מערך הסניגוריה הציבורית לייצוג 'סביב השעון' של עצורים לפני תחילת חקירתם" הסניגור 215, עמ' 12 (2015)).

110. למרבה הצער, הנאשם לא יודע בדבר זכויותיו, ולא התאפשר לו לממש את זכות ההיוועצות כדין, וזאת במהלך כל חלקי חקירתו. ממילא גם נפגעה זכות השתיקה של הנאשם.

111. הנאשם נחקר ברכב בלא שהודע לו על זכויותיו ותוך פגיעה בזכות ההיוועצות וזכות השתיקה

לעניין זה, וכפי שכבר קבעתי, אין בידי לאמץ את גרסתו של הבלש בסטיקר, שלפיה לאחר שהנאשם הפליל את עצמו הודיע לו על אודות זכויותיו. המדובר בגרסה יחידה בדבר התרחשות זו, הסותרת את גרסאות הבלשים האחרים. יתר על כן, גם לפי גרסה זו, הנאשם קודם הפליל עצמו ורק לאחר מכן הודיעו לו על אודות זכויותיו. מכאן, שהחקירה ברכב התנהלה בלא שהודע לנאשם על אודות זכויותיו, קודם לחקירה, ומבלי שניתנה זו הזדמנות סבירה לממש את זכויותיו.

גם לא ניתן להימנע מהתחושה, כי הטענה שהנאשם היה מעוכב בשלב זה ולא עצור נועדה ליתן הסבר בדבר הפגיעה בזכויותיו. המדובר בנאשם, שלטענת הבלשים עצמם, חיפשו במשך זמן רב, עקב מידע מודיעיני שהיה ברשותם. לא ניתן אלא לתמוה, בנסיבות אלו, מדוע לא התבקש צו מעצר. יתר על כן, הובלת הנאשם ברכב למשטרה, חקירתו במשטרה, ולאחר מכן יציאה עמו למהלך המכונה הובלה והצבעה, נעשו כולם כאשר הנאשם בחזקת המשטרה, ולא היה בידו לעזוב את המקום. ממילא גם אם לא הודע לנאשם כי הוא עצור, הרי שהיה במעצר לכל דבר ועניין. חיזוק לכך מצאתי גם בדבריו של קצין הבילוש, חמו, שכאשר הנאשם הגיע לתחנת המשטרה כבר היה עצור. למעשה, גרסה זו סותרת את עדויותיהם של הבלשים לעניין זה, ונראה כי הלכה למעשה היה הנאשם עצור, גם אם יתר השוטרים כינו את הגבלת חירותו של הנאשם "עיכוב".



112. טרם היציאה למהלך המכונה "הובלה והצבעה", לא התאפשר לנאשם להיוועץ בעורך דין

כפי שכבר צוין, גם עם הגיעו של הנאשם לתחנת המשטרה, לא נגבתה ממנו הודעה. מזכרו של החוקר הרמתי שבו צוין כי הודע לנאשם על זכויותיו והוא ויתר על זכותו להיוועץ בעורך דין, אינו מעורר אמון רב, משום שאין הוא מאפשר לבית המשפט להתרשם מהפירוט המהותי בדבר זכויותיו של הנאשם, ומתגובתו של הנאשם להודעה שניתנה לו. הנאשם גם לא חתום על מזכר זה, וממילא לא ניתן לייחס משקל של ממש לטענה כי ויתר על זכויותיו. גם לא הוצגה לבית המשפט הודעה שנשלחה לסניגוריה הציבורית על עיכובו או מעצרו של הנאשם.

113. בהודעות שנגבו מהנאשם לא נרשמה תגובתו להודעה בדבר זכויותיו ולא התאפשר לו להיוועץ בעורך דין

הטענה כי הנאשם מסר שאינו מעוניין להיוועץ בעורך דין ברכב ובחקירה קודם ליציאה לשחזור, גם אינן עולה בקנה אחד, עם דבריו בחקירתו הראשונה, כי לא הגיע למשטרה, למרות שידע שמחפשים אותו, על מנת שיהא בידו להיוועץ קודם לכן בעורך דין.

114. הנאשם גם נאלץ לחתום על הודעותיו מבלי שהוא יודע לקרוא ולכתוב בשפה בעברית

התרשמתי, כי הנאשם יודע לדבר עברית, אולם העברית שבפיו דלה. יתר על כן, הנאשם גם אינו יודע קרוא וכתוב ומכאן, כי חתימתו על ההודעות שנגבו, אינה בעלת ערך רב. טענתו של החוקר הרמתי בהקשר זה, כי הוא תמיד מקריא לחשודים את ההודעה בנסיבות אלו, לא צוינה בהודעות עצמן, והיא גם אינה עולה בקנה אחד עם דבריו שלו, שכלל לא ידע שהנאשם לא יודע לקרוא ולכתוב בשפה העברית.

115. לאי היידוע של הנאשם בדבר זכויותיו ולפגיעה בזכות ההיוועצות ובזכות השתיקה ישנה חומרה מיוחדת, כאשר הנאשם נחקר במשך שעות רבות - ברכב, בתחנה, בשחזור ולאחר מכן בגביית הודעה - מבלי שניתנת לו אפשרות ממשית ומעשית להיוועץ בעורך דין. לפגיעה זו ישנה חומרה מיוחדת גם בהינתן שהנאשם אינו יודע קרוא וכתוב והעברית שבפיו דלה.

נוסחת האיזון

116. פירטתי אחד לאחד את הפגמים שלכל אורך חקירתו של הנאשם, לצד הסתירות בעדויות השוטרים, והסתרת מידע מהותי מבית המשפט, ובכלל זה: אי תיעוד ראוי של חלקים מהותיים מתוך החקירה; אי תיעוד חזותי של שחזור; גביית הודעות בדיעבד ולאחר חקירה ממושכת; אי מתן הודעה ראויה לנאשם על אודות זכויותיו מיד בראשית חקירתו; פגיעה בזכות ההיוועצות ובזכות השתיקה; הסתרת מעורבותם של שוטרים בחקירתו וסתירות רבות בגרסאותיהם של השוטרים.

117. בכל פגם, בכל סתירה, בכל הסתרה ואי אמירת אמת, יש כדי לפגוע בזכויותיו של הנאשם. עם זאת, לו הייתי דנה, בכל אחד מהנושאים כשלעצמם, ייתכן כי המסקנה היתה שלא נפגעה זכותו של הנאשם להליך הוגן. אולם, במקרה דנן מדובר בפגיעה מצטברת, נדבך על נדבך, של שלל פגמים, סתירות ואי אמירת האמת, וכמכלול היא מצויה בדרגה חמורה ביותר שיש בה כדי לפגוע בזכותו של הנאשם להליך הוגן.

118. כאן המקום להתייחס לטענה, כי הודעותיו של הנאשם הן ראייה נגזרת, ויש לבחון אם לפסלן, לאור ע"פ 4988/08 פרחי נ' מדינת ישראל (1.8.11).



באותה פרשה קבע בית המשפט העליון, שלמרות שדוקטרינת "פירות העץ המורעל" לא אומצה בשיטת המשפט הישראלית, ראיה נגזרת לא תהיה חסינה לעולם מפני פסילה, ויש לבחון אותה בהתאם לדוקטרינת הפסילה הפסיקתית. כדי שראיה נגזרת תיפסל, יש לבחון אם קבלתה תוביל לפגיעה מהותית שאיננה מידתית בזכותו של הנאשם להליך הוגן. אמות המידה לכך יהיו אותם השיקולים המשמשים לבחינת הראיה הראשית, בשינויים המתאימים. בין היתר יש להביא בחשבון את אופייה הייחודי של הראיה הנגזרת והזיקה בינה ובין הראיה הראשית.

עוד קבע בית המשפט העליון בענין פרחי, כי על פי רוב, בחינת חוקיותה של הראיה הנגזרת, במנותק מהראיה הראשית, תוביל למסקנה כי קבלתה במשפט לא תוביל לפגיעה קשה בהוגנות ההליך, המצדיקה את פסילתה. ככל שהזיקה בין הראיות חזקה יותר, עשויה אי החוקיות שדבקה בראיה הראשית להכתיים גם את הראיה הנגזרת. מבחינה עובדתית נדרש קשר של סיבתיות בין קיומה של הראיה הראשית לאפשרות השגתה של הראיה הנגזרת ממנה. לכך יש להוסיף סיבתיות משפטית, הטומנת בחובה שיקול דעת שיפוטי באשר לנסיבות התומכות בפסילת הראיה הנגזרת. כאשר קיים נתק מהותי בין הפסול שנפל בראיה הראשית ובין הראיה הנגזרת, תקטן הנטייה לפסול את הראיה הנגזרת.

119. הזיקה בין ההודאות שניתנו ברכב, בחקירה קודם לציאה לשחזור ובשחזור עצמו, ובין ההודאות שניתנו במסגרת ההודעות שנגבו לאחר שעות של חקירה, היא חזקה ובלתי נפרדת להפרדה. הפגיעה בזכויותיו של הנאשם, קודם לגביית ההודעות, היתה כה חמורה, עד שלא ניתן להפריד עוד בין הפגיעה בזכויות ובין תוצאות הפגיעה, משמע שלא ניתן לדעת עוד אם הודאותיו של הנאשם, במסגרת ההודעות, היו "חופשיות ומרצון".

120. עוד יש להוסיף, כי לא התעלמתי מהאינטרס הציבורי שבהרשעתם של נאשמים שנמצא כי ביצעו עבירות רכוש, ובפרט כאשר מדובר בהתפרצויות לבתי כנסת, משמע למקומות פולחן של העם היהודי. עם זאת, לצד האינטרס הציבורי שבהרשעת הנאשם, קיים גם אינטרס ציבורי מובהק בשמירה על זכויותיו של נחקר בחקירה ועמידה על גילוי מלוא התמונה העובדתית לבית המשפט. לכך יש להוסיף, כי הפגמים בחקירה במקרה דנן, היו כה חמורים, עד שהיה בהם כדי לפגוע גם במהימנות הודאותיו, כפי שפורט.

121. אף שלא נדרשתי למהימנות ההודאות, כשלעצמן, אלא אך כחלק מהדיון במהימנות הכללית של הנאשם, לקחתי גם בחשבון, במסגרת האיוון, את הנטייה המוגברת למתן הודאות שווא על ידי נאשמים שרמתם השכלית אינה גבוהה. בפרט, כאשר השפה העברית שבפי הנחקר אינה ברמה גבוהה והוא אינו יודע קרוא וכתוב (על נטייתם של חשודים בעלי מבנה אישיות מסויים ליתן הודאת שווא, ראו: **דו"ח הוועדה לעניין הרשעה על סמך הודאה בלבד ולעניין העילות למשפט חוזר, בראשות השופט א' גולדברג** (1994); יעקב מרגולין, אברהם לביא, אליעזר ויצטום "הודאות שווא על רקע נפשי: רקע תיאורטי והשלכות מעשיות" **רפואה ומשפט** 39 (דצמבר, 2008), 147, 155; חגית לרנאו "הודעות שווא הרשעות שווא" **עלי משפט** י"א (תשע"ד), 351, 355 ו-357).

122. הגעתי, אפוא, למסקנה, כי יש לפסול את הודאותיו של הנאשם, בהתאם לדוקטרינת הפסילה הפסיקתית שהותוותה בהלכה יששכרוב. למרות הקשיים במהימנותו של הנאשם, מתעורר ספק של ממש, אם אמנם עלה בידי התביעה לשכנע את בית המשפט, כי הודאותיו של הנאשם היו "חופשיות ומרצון". מכאן, שגם אין בידי לקבוע, כי ההודאות הן קבילות, בהתאם לסעיף 12 לפקודת הראיות.

123. לאור המסקנה שאליה הגעתי, לא היה צורך בדיון נוסף בטענתו של בא כוח הנאשם, כי נפל מחדל בכך שהמשטרה לא בקה את המצלמות ממקום עבודתו של הנאשם, שהיו יכולות לאשר או להפריך את ההנחה כי יצא ממקום עבודתו באותן לילות שבהן אירעו ההתפרצויות לבתי הכנסת. אומר, למעלה מן הצורך, כי על פניו מדובר בראייה שמן הראוי היה להביאה בפני בית המשפט, בפרט כאשר שוטר הגיע למקום עבודתו של הנאשם על מנת לאתר תמונה



של הנאשם במצלמות.

סוף דבר

124. הגעתי למסקנה, כי יש לפסול את הודאותיו של הנאשם, בין לפי סעיף 12 לפקודת הראיות, ובין מכוח דוקטרינת הפסילה הפסיקתית שהותוותה בהלכת יששכרוב ובפסיקה שבאה בעקבותיה. ההודאות נפסלו בשל פגיעה בהליך ההגנה כתוצאה משורה ארוכה של פגמים מצטברים: אי תיעוד ראוי של חלקים מהותיים מתוך החקירה; אי תיעוד חזותי של שחזור; גביית הודעות בדיעבד ולאחר חקירה ממושכת; אי מתן הודעה ראויה לנאשם על אודות זכויותיו מיד בראשית חקירתו; פגיעה בזכות ההיוועצות ובזכות השתיקה; וכן הסתרת מעורבותם של שוטרים בחקירתו וסתירות רבות בגרסאות של השוטרים.

125. מעבר להודאותיו של הנאשם, לא הוגשו ראיות מהותיות כלשהן העומדות בפני עצמן, להוכחת מעורבותו של הנאשם בהתפרצויות שיוחסו לו.

126. מכאן, שהנאשם מזוכה מכל המיוחס לו בכתב האישום.

**ניתנה והודעה היום ט"ו שבט תשע"ו,
25/01/2016 במעמד הנוכחים.
אפרת פינק , שופטת**

[פרוטוקול הושמט]

החלטה

אם וככל שהתביעה תעמוד על עתירתה לעיכוב ביצוע, יהא עליה לשכנע את בית המשפט כי בהתאם לחוק ולהלכה הפסוקה, ישנה הצדקה להורות על המשך מעצרו של הנאשם למרות זיכוי.

מכאן, וכל עוד הנאשם עצור בתיק אחר, אינני מוצאת מקום להורות על מעצרו של הנאשם.

ניתנה והודעה היום ט"ו שבט תשע"ו, 25/01/2016 במעמד הנוכחים.

אפרת פינק , שופטת

קלדנית/יפה מדהלה

הוקלד על ידי יפה מדהלה